

1000
S RIKSBANK

ETT TUSEN KRONOR

PENGAR SOM UTVECKLAR

Förebyggande verksamhet och tidiga insatser med utvecklingsmedel i Skåne, Stockholms och Västra Götalands län

SVERIGES RIKSBANK
1000
9114858000

1000
SVERIGES RIKSBANK
9114858000

”Vi ska driva på och stötta”

Bakgrund

I februari 2001 tog riksdagen beslut om en nationell handlingsplan för att förebygga alkoholskador. Ett drygt år senare beslutade man om en nationell handlingsplan mot narkotika.

För att förstärka kommunernas insatser, i enlighet med handlingsplanerna, beslutade regeringen att anslå totalt 360 miljoner kronor för perioden 2001–2003. Kommunerna ska själva bidra med lika mycket.

Länsstyrelserna har i uppdrag att fördela pengarna som ska gå till tre områden: **Förebyggande insatser.** Insatserna inom det alkohol- och drogförebyggande arbetet ska ha sin utgångspunkt i handlingsplanerna. En stor del av pengarna har gått till att anställa alkohol- och drogsamordnare i kommunerna.

Tidiga insatser. Avser insatser för barn till missbrukare och barn i familjer där våld och övergrepp mellan vuxna förekommer, samt andra tidiga insatser för ungdomar och familjer.

Behandlingsinsatser. Medel har fördelats sedan 1994 och avser bland annat utveckling av öppenvårdsinsatser och tidiga insatser för ungdomar och missbrukare.

Länsstyrelsernas socialkonsulenter Håkan Johansson och Kerstin Olsson, Skåne län, Karin Rolf och Siv Åström, Stockholms län, samt Lennart Rådenmark och Tarja Mattila, Västra Götalands län, berättar...

... om syftet med katalogen.

Lennart: Vi vill sprida erfarenheter och goda exempel, underlätta för kommuner och verksamheter att få kontakt med varandra.

Kerstin: Det är en stor spännvidd på de presenterade verksamheterna. Kanske kan det ge input till att fler kommuner kommer igång med förebyggande arbete och tidiga insatser.

... om länsstyrelsernas roll.

Lennart: Länsstyrelserna har de senaste åren fått en tydligare utvecklingsroll. Vårt arbete handlar inte bara om att bedöma ansökningar och fördela pengar. Vi ska driva på och stötta kommunerna. Enligt handlingsplanerna ska alla kommuner ha en fungerande öppenvård om några år. Detta är ett sätt att bidra till det. Från länsstyrelserna deltar vi också aktivt i satsningen Mobilisering mot narkotika i Stockholm, Göteborg och Malmö.

Karin: Men förebyggande arbete handlar också om vad kommunerna gör för övrigt, till exempel inom missbrukarvården. Vi har tillsyn över den och vården måste fungera,

annars genereras nya missbrukare. Kommuner vi ser har problem ska stimuleras till att göra något åt situationen.

Siv: Det händer att vi arbetar aktivt med kommuner som fått kritik.

Tarja: Även i vår tillsynsroll kan vi sprida information om förebyggande arbete och tidiga insatser och att det finns pengar att söka. Det handlar om att just stimulera arbetet. Vi fördelar egentligen inga projektpengar, utan det är startpengar till ett långsiktigt arbete.

... om kunskapsutvecklingen i socialtjänsten.

Lennart: Att utveckla och sprida kunskapen i socialtjänsten är viktigt. FoU-cirklar som knyter ihop forskning och praktik är ett sätt. Här har vi en aktiv roll i att initiera och få igång sådana. Men förutsättningar är inte lika över landet, FoU-enheter finns ju inte överallt.

Håkan: I Skåne finns Cerum för gemensam kunskapsutveckling. Vi har också ett nätverk med alla drogsamordnarna i länet. En del av dem är ganska unga och det märks att nätverken behövs.

Kerstin: En gång om året bjuder vi in samtliga verksamheter som får utvecklingsbidrag till seminarier. Dokumentationerna från verksamheterna läggs också ut på vår hemsida.

Karin: Socialtjänsten måste ta tillvara kunskapen inom forskningen och få kännedom om de program som fungerar. I Stockholms län kan kommunerna få stöd av STAD-projektet, CADP och Precens.

... om vilka som har fått utvecklingsmedel.

Siv: Det förebyggande arbetet vänder sig ofta till ungdomar, medan tidiga insatser handlar om att man vill starta gruppverksamhet för barn och tonåringar.

Kerstin: Vi har vidgat begreppen tidiga insatser och låtit det handla även om familjer och ungdomar.

Karin: Traditionellt ligger det förebyggande arbetet på socialtjänsten. Men inbjudningarna till att söka medel för förebyggande insatser har vi ställt till kommunstyrelserna. Det är där det arbetet hör hemma. Alla kommuner i Stockholms län har sökt och fått bidrag.

Håkan: I Skåne har 27 av 33 kommuner sökt och fått bidrag till förebyggande arbete.

Tarja: 36 av 49 kommuner i Västra Götaland har sökt och fått medel till samordnare.

Karin: Kommunernas ekonomi är ett problem. Normalt satsar de lika mycket i reda pengar som de får bidrag, men nu har vi låtit dem räkna arbetsinsats som egen insats. Ofta är det de kommuner som har det tuffast ekonomiskt som också har de största behoven.

... om framtiden.

Lennart: Det förebyggande arbetet måste vara en långsiktig satsning. Vår ambition är att det i alla kommuner ska finnas ett samordnat förebyggande arbete, tillgång till barngruppsverksamheter och lättillgängliga rådgivningsverksamheter för ungdomar och deras föräldrar.

Karin: Det behövs en långsiktighet i den nationella satsningen. Utvecklingen av det förebyggande arbetet och av tidiga insatser måste få ta tid att bygga ut i kommunerna.

”Vår ambition är att det i alla kommuner ska finnas ett samordnat förebyggande arbete, tillgång till barngruppsverksamheter och lättillgängliga rådgivningsverksamheter för ungdomar och deras föräldrar.”

Lennart Rådenmark
Västra Götalands län
tel 031 – 60 52 89
lennart.radenmark@o.lst.se

Tarja Mattila
Västra Götalands län
tel 031 – 60 50 37
tarja.mattila@o.lst.se

Kerstin Olsson
Skåne län
tel 040 – 25 23 52
kerstin.olsson@m.lst.se

Håkan Johansson
Skåne län
tel 040 – 25 23 45
hakan.johansson@m.lst.se

Siv Åström
Stockholms län
tel 08 – 785 42 22
siv.astrom@ab.lst.se

Karin Rolf
Stockholms län
tel 08 – 785 40 78
karin.rolf@ab.lst.se

– Det handlar om att samordna och mobilisera, inte bygga nytt utan bygga på det som finns, säger Beyron Ahxner, samordnare för det alkohol- och drogförebyggande arbetet i Botkyrka kommun.

En viktig insats är socioemotionell träning i skolan.

SET i skolan stärker elever och föräldrar

Socioemotionell träning på skolschemat

Att förebygga alkohol och droger är en del av kommunens folkhälsoarbete som startade 1995, med hjälp av bland annat pengar från Storstadssatsningen.

– Nu vill vi stärka det arbete som har pågått ett tag och vi satsar mycket på föräldrarna, säger Beyron.

Här har skolan en aktiv roll. Ulrika Gigård är rektor för Trädgårdsstadsskolan i området Tullinge. Hon berättar att de arrangerar *Arena för växande* då föreläsare i aktuella ämnen bjuds in och både föräldrar och lärare kan komma och lyssna.

– Dessutom ordnar vi föräldracaféer i samband med att vi haft föräldraråd. Det är opretentiöst och enkelt, men senast kom ungefär 100 föräldrar av 370, säger Ulrika.

Beyron påpekar att det är en fördel med att ha en allmän inriktning. Börjar

man tala om ”barn i riskzon” finns risk för en viss stigmatisering.

På Ulrikas skola har man också infört livskunskap på schemat, kallat SET, social och emotionell träning. Det är ett program som vänder sig till barn i förskolan och uppåt. Alla barn har minst ett pass i veckan, tillsammans med sin pedagog. Programmet bygger på aktuell forskning och omfattar de färdigheter som kan sägas spegla emotionell intelligens – självkännet, att kunna hantera sina känslor, empati, motivation och social kompetens.

Eleverna ritar hur en bra kompis är. De tränar stoppljus – rött för ilska, gult för att tänka efter och grönt för handling. ”Att göra slut” är ett annat tema.

– Det finns inget facit utan alla är med

Kartläggning och samordning av kommunens alkohol- och drogförebyggande arbete

Kommun Botkyrka
Kontaktperson samordnare Beyron Ahxner
Telefon 08 – 530 617 21, 0708 – 86 13 31
E-post beyron.ahxner@botkyrka.se

– Vi vill stärka det arbete som har pågått ett tag och vi satsar mycket på föräldrarna, säger Beyron Ahxner, samordnare för det alkohol- och drogförebyggande arbetet i Botkyrka kommun.

Ulrika Gigård, rektor för Trädgårdsstadsskolan, har varit noggrann vid rekryteringen till sin skola. Alla pedagoger är medvetna om att de ska arbeta med SET, programmet för socioemotionell träning, tillsammans med sina elever.

och jobbar fram strategierna. De diskuterar med sina föräldrar, har rollspel och värderingsövningar. Föräldrarna informeras om SET-projektet och vet att de blir involverade, berättar Ulrika.

Hon har varit noggrann vid rekryteringen till skolan, som är relativt nystartad. Alla pedagoger är medvetna om att de ska arbeta med SET tillsammans med sina elever.

Att metoden är intressant visar svaren i den inventering som Beyron har gjort bland kommunens skolor. Många är intresserade och vill komma igång och i förskolorna i Storvreten har man redan börjat.

Kartläggning och inventering var de uppgifter som Beyron startade sitt uppdrag som samordnare med. Uppgifter om

alkoholförsäljning visar bland annat att alkoholförsäljningen visserligen är lägre i Botkyrka än i kringliggande kommuner, men att försäljningen ökar. Tio procent av alla 11-åringar i Stockholm uppger att de någon gång druckit sig berusade.

– För Botkyrkas del vet vi mer när vi får resultaten från drogvaneundersökning som planeras under nästa år, säger Beyron.

Nästa steg handlade om att kartlägga de åtgärder och insatser som görs. All verksamhet med anknytning till barn och ungdomar har besvarat en enkät. Utifrån kartläggningen gjordes en behovsanalys av en referensgrupp som satte fyra rubriker på det fortsatta arbetet: Främja hälsa/stärka friskfaktorer, Alkohol- och drogförebyggande insatser, När vi misstänker droger, samt När någon missbrukar.

Utbildning är grundbulten i åtgärderna. Nyckelpersoner i berörda verksamheter inbjuds till utbildning om alkohol- och drogförebyggande arbete, då olika metoder och föräldraprogram redovisas.

Beyron betonar vikten av samverkan med andra, inte bara inom kommunen, utan också med landsting, föreningar, polis, arbetsförmedlingen.

– Det är viktigt att använda de arenor som finns – familjecentraler, MiniMaria, vårdcentralen. Vi är 4 800 personer som arbetar inom kommunen. Till det kommer alla landstingsanställda och föreningsaktiva. Får vi många att göra sin lilla bit så kan vi komma långt, konstaterar Beyron. ■

Ann-Mari Nilsson och Thomas Flinck har satt målet högt: Det ska vara lika självklart för föräldrarna att gå utbildningen "Absolut förälder" som det är för barnen att gå i skolan.

”Absolut förälder” hjälper till att sätta gränser

Alla föräldrar med barn i årskurs sex i Ystad erbjuds en intensivutbildning om alkohol och droger för att kunna bli "Absolut förälder".

– Det handlar inte om föräldrarnas egna alkoholvanor utan om att ge dem stöd i föräldrarollen. Målet är att höja åldern för barnens alkoholdebut, säger Thomas Flinck, enhetschef för rådgivningsbyrån i Ystad kommun.

Ystadmodellen är samlingsnamnet för ett antal projekt och aktiviteter där det förebyggande arbetet är integrerat med demokratiarbete med barn och ungdomar. Grundtanken är att barn och ungdomar ska ha inflytande och delaktighet i alla frågor som rör dem.

Ystadgruppen, som består av rektorer, fritidschef, projektledare för Ungdomens hus, fältgruppen och representanter för föreningen Ungdomskraft och Lions, samordnar arbetet i Ystadmodellen. Där diskuterades hur man skulle nå föräldrarna.

– Vid besök på sexornas föräldramöten märkte vi att det fanns en stor okunskap om vilka risker som barn och ungdomar utsätts för när de är berusade. Föräldrar kan vara lite naiva och tro att när de ger sin tonåring alkohol så dricker han bara det och inget annat, säger Ann-Mari Nilsson, projektledare för "Absolut förälder" och med bakgrund som fältsekreterare.

Hon har haft fokusgrupper med föräldrar med barn i årskurs fem och med elever i årskurs sex och åtta. Dessutom har hon gjort djupintervjuer med högstadiel elever. Allt för att försöka få en bild av vilken information som föräldrarna behöver.

– Föräldrarna var mycket positiva och hade bra idéer. För många handlar det om att sätta gränser, säger Ann-Mari.

Några av eleverna hade blivit bjudna på alkohol hemma, av föräldrarna. Även för barnen blir detta ett dilemma, eftersom de vet att det inte är rätt.

– Grundregeln måste vara: Ingen alkohol före 18 års ålder. Man ska hjälpa sin tonåring genom att sätta gränser som tar dem förbi grupptricket, fortsätter Ann-Mari.

Förutom målet höjd debutålder vill

man också minska berusningsdrickandet bland äldre ungdomar och minska narkotikamissbruket bland ungdomar.

Intensivutbildningen för föräldrarna ska äga rum vid två tillfällen under hösten och två under våren. En uppföljning planeras till hösten när barnen börjat i sjuan. Särskilda utbildare, lärare och socialsekreterare, håller på att utbildas. Sammanlagt är det närmare 700 föräldrar som berörs. Skolan står för inbjudan och för dem som också har mindre barn ordnas aktiviteter på skolan så att både ensamstående och par har möjlighet att vara med.

– Målet är att hundra procents närvaro. Att gå på "Absolut förälder" ska kännas lika självklart och naturligt för föräldrarna som det är för deras barn att gå till skolan, säger Ann-Marie. ■

"Absolut förälder"

Kommun Ystad
Kontaktperson samordnare Ann-Mari Nilsson
Telefon 0411 – 57 77 88
E-post ann-mari.nilsson@ystad.se

I mars 2002 antog Skövde kommun sitt alkohol- och drogpolitiska program. Då hade det processats i ett par år.

– Det är tacksamt att arbeta med de här frågorna när de är så väl förankrade, säger Pirjo Svegréus, samordnare för det alkohol- och drogpolitiska arbetet i kommunen.

Nu är det alltså Pirjos uppgift att stödja förvaltningarna i deras arbete med att nå de mål som satts upp i programmet. Hon arbetar på många fronter samtidigt, men skolan är förstås en viktig aktör. Där får lärarna stöd, bland annat genom att Pirjo tar fram underlag och material om alkohol, narkotika och tobak som de kan använda i sin undervisning. Så mycket som möjligt lägger hon ut på First Class, ett datanät som alla grundskollärare och förskollärare i Skövde har tillgång till.

– Jag är noga med att inte tala om för dem vad de ska göra, utan bara ge tips och idéer, säger Pirjo.

I skolan finns också sedan 1998 föräldracirkeln ”Att våga se – att våga bry sig”. Den har kommit till i samverkan mellan polisen (där Pirjo arbetat som närpolis), skolan, socialtjänsten, folkhälsoenheten och Studieförbundet. Föräldrar med barn i högstadiet samlas klassvis under fem tillfällen. Man tar man upp olika ämnen och kan bjuda in resurspersoner. Ett viktigt syfte är också att föräldrarna ska lära känna varandra.

– Förra läsåret hade vi 16 cirklar och det var mer än 200 föräldrar på hela högstadiet som deltog, säger Pirjo, som fun-

Många aktörer i väl förankrat förebyggande arbete

derar på hur cirklarna kan utvecklas. En idé är att göra ett kompletterande material som kan användas med eleverna i skolan samtidigt som föräldrarna går cirkeln. Kanske kan det uppstå en och annan viktig diskussion hemma vid köksbordet.

En av de kommande cirkeldeltagarna är Ulrika Carlsson, vice ordförande (c) i kommunstyrelsen och ordförande för bland annat Folkhälsorådet i kommunen.

– Som förälder behöver man ”prata ihop sig” i en klass, komma fram till att det här vill vi att våra barn ska möta, säger Ulrika.

Hon är oroad över de siffror som kom fram i den senaste drogvaneundersökningen: 63 procent av 15-åringarna uppger att de har druckit alkohol det senaste halvåret och 14 procent att de provat narkotika. Det är siffror som ligger en bra bit över riksgenomsnittet.

– Som politiker måste vi tänka igenom vad vi ska göra med den kunskapen. Vad gör vi om det är 63 procent även nästa gång?, säger Ulrika och lyfter fram föreningslivet som en förebyggande kraft.

Kommunens öppenvårdsmottagning för ungdomar hade just reagerat på att 75

procent av de ungdomar som sökte sig till dem, inte hade någon föreningstillhörighet. Det blev början till ett projekt, ”Tillsammans”, som Pirjo startat tillsammans med SISU Idrottsutbildarna och Västergötlands idrottsförbund. Tanken är att föreningarna ska arbeta fram en handlingsplan för hur de hanterar frågor om alkohol och droger i föreningen samt hur de ska agera när ungdomar är på väg att sluta. Fyra idrottsföreningar ingår i projektet.

– ”Tillsammans” är ett exempel på hur jag vill jobba – dra igång och sedan kliva av när jag inte har någon roll längre, säger Pirjo.

Hennes samordnartjänst är tvåårig och vad som händer sedan är inte beslutat.

– Före jul måste vi börja diskutera hur vi ska gå vidare med samordningsarbetet. Men det är inget alternativ att inte göra något, säger Ulrika. ■

Samordning av kommunens alkohol- och drogförebyggande insatser

Kommun	Skövde
Kontaktperson	samordnare Pirjo Svegréus
Telefon	0500 – 49 87 67
E-post	pirjo.svegreus@skovde.se

Ulrika Carlsson (till vänster) och Pirjo Svegréus lyfter fram skolan, föräldrarna och föreningslivet som viktiga aktörer i det förebyggande arbetet.

Fler tjejer på scenen när banden spelar

– Musik är en oerhört viktig del i ungdomarnas liv. Den kan tränga undan negativa krafter och rädda livet på en del.

Det säger Håkan Larson, föreståndare för musikverksamheten på Ungdomskompaniet i Trångsund-Skogås, Huddinge kommun.

Uppsökande musiker lockar till musiken

En välutrustad inspelningsstudio och bra instrument, replokaler och professionella handledare har lockat åtskilliga ungdomar till Ungdomskompaniets musikverksamhet.

– Musikverksamheten har funnits länge, men år 2000 fick vi storstadspengar och då satsade vi på att bygga en musikstudio, berättar Håkan.

Den byggdes i ett skyddsrum i Skogås-

Evelina sjunger med Traktor och spelar bas i ett annat band.

Håkan Larson (med basgitaren) och Stefan Westman, uppsökande musiker, i studion där många Skogås-Trångsundungdomar spelat in sina egna låtar.

skolan, väl inlåst bakom tunga järndörrar. Dessutom omvandlades fritidsgården i Trångsund till Musikens hus och där inreddes två repetitionslokaler och ett särskilt sångrum.

Sedan 1997 har Stefan Westman arbetat som musikhandledare på kvällarna. För ett år sedan utökades hans tjänst till att bli ”uppsökande musiker” med hjälp

av utvecklingsmedel från Länsstyrelsen. Tanken var att försöka få med fler flickor i musikverksamheten. Stefan började med att informera i årskurs 7 om vilka möjligheter som fanns – att spela, sjunga, skriva låtar, spela in en CD.

– Det sa bara pang, så var det fullt. Vi hade kanske två-tre band innan, nu är det tio som repar regelbundet, säger Stefan.

Att flickorna blivit fler visar den spel-

ning som hölls på Musikens hus i slutet av september. Då framfördes låtar som ungdomarna hade gjort under ett sommarläger.

– Av de 26 som stod på scenen var tio tjejer. Och det är inte bara ”sångtjejer”. De spelar också, säger Stefan.

En av tjejerna är Evelina, som går i åttan. Hon sjunger i Traktor och spelar bas i ett ➤

Både inspelningsstudio och Musikens hus i Trångsund har egna hemsidor, liksom Ungdomskompaniet som de ingår i, www.ungdomskompaniet.nu.

sig att det ska låta och Stefan spelar.
– Sedan spelar de på gehör eller ackord. Ingen av dem kan läsa noter.

Texterna handlar ofta om ungdomarnas eget liv, deras vardag. Någon kan vara arg på en kompis och skriver av sig det. De skriver nästan alltid på engelska.

– Vi finns ju också här som vuxna som man kan sitta ner och prata om allt möjligt med, säger Håkan.

Både Håkan och Stefan har själva spelat på ungdomsgård när de var i tonåren. De vet hur det är att spela i sunkiga källarutrymmen på halvtaskig utrustning. Och de brinner fortfarande för musiken.

– Vi hade jättekul, men vet också vad det innebär att få spela med lite bättre grejer. Vi vill hålla hög klass på allt vi erbjuder, säger Håkan.

De ger flera exempel på hur musiken faktiskt hjälper och förenar. En av hiphopkillarna har fått skivkontrakt. Utan musiken hade han gått under, det är Håkan och Stefan övertygade om.

– Vi ser också att många träffas genom musiken och blir kompisar. En hiphopare och en rockare, som var mycket tveksamma till varandra, har börjat umgås och lyssnar faktiskt till varandras musik!

Musiken ger också identitet. Man

blir hiphoparen eller rockaren Janne, och behöver inte skaffa sig någon annan identitet, till exempel ”han som slåss med järnrör”.

I källaren kör Traktor samma låt om och om igen. Det är något som inte riktigt sitter som det ska.

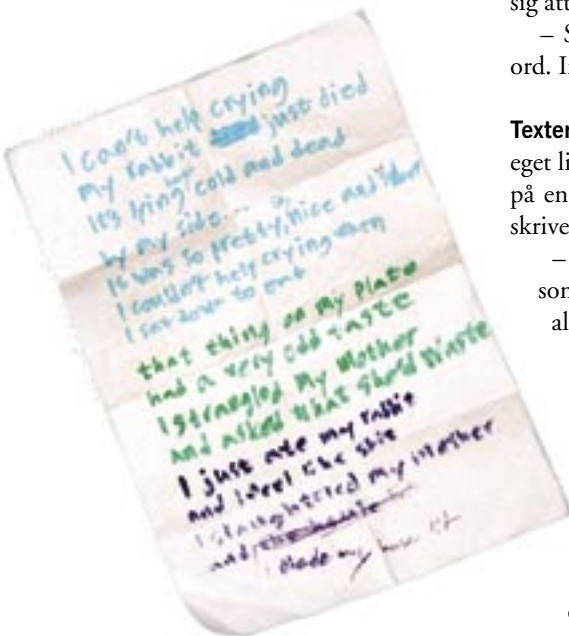
– Fortsätt samma komp över bryggan så kommer vi förbi det och in på versen igen, föreslår en av killarna i bandet. Och så räknar Stefan igång dem igen.

Tre eftermiddagar i veckan repar han med banden på Musikens hus. Där jobbar också två musikhandledare till under kvällstid. De band som varit med ett tag och är lite äldre kan själva få tillgång till lokalerna på helgerna.

Det är förstås inte alla ungdomar som börjar spela som också fortsätter. Men de som fastnar, de fastnar, menar Håkan.

– Och en del av dem som lägger av poppar upp i andra sammanhang som inte är lika positiva, konstaterar han.

Stefans tjänst som uppsökande musiker finns kvar även under 2004. Vad som händer sedan är oklart. Ungdomskompaniet drivs som intraprenad och det avtalet går ut 2005. ■

➤ annat band. När vi besöker Musikens hus ska hon repa med Traktor, ett rockigt band.

– Jag skriver texterna. De handlar mest om killar och kärlek. Första gången jag skulle skriva var det lite krångligt, men nu är det inga problem, säger Evelina som är på Musikens hus varje dag som det är öppet.

När det är dags att söka till gymnasiet tänker hon välja estetiskt program, för det är musik hon vill syssla med.

Det är ett fåtal musikstilar som ungdomarna vill hålla på med. De är rockare, hiphopare eller sjunger egna texter till inspelad musik. Stefan hjälper till att komponera musiken för alla musikstilar. Ungdomarna förklarar hur de tänker

Uppsökande musiker

Kommun Huddinge
Kontaktperson Inger Dahlberg
Telefon 08 – 535 347 62
E-post inger.dahlberg@adm.huddinge.se

Med en gemensam organisation för alkoholtillsynen och utveckling av det drogförebyggande arbetet hoppas de fem Dalslandskommunerna kunna samarbeta om alkohol- och drogfrågorna på lång sikt.

– Kommunerna är små och det är svårt att hantera frågorna hos var och en.

Ett gemensamt grepp

Fem små kommuner går samman om det drogförebyggande arbetet

Det säger Yvonne Pettersson och Jonas Olsson, samordnare i Salda-projektet. Salda står för Samverkan i alkoholfrågor i Dalsland. De fem kommunerna är Bengtsfors, Dals Ed, Färgelanda, Mellerud och Åmål med mellan 5 000 och 13 000 invånare vardera.

Alkoholfrågorna ligger i allmänhet som en liten del på någon tjänsteman som också har en mängd andra arbetsuppgifter.

– Jag hade tio procent av min tjänst till alkoholhandläggning. Det fanns inget utrymme för förebyggande arbete eller tillsyn av något slag, säger Yvonne som arbetat som handläggare inom socialtjänsten i Färgelanda.

– Någon tillsyn av folköls- och tobaksförsäljningen har inte förekommit över huvud taget, konstaterar Jonas.

Salda-projektet har två ben att stå på. Det ena är handläggning och tillsyn vad gäller alkohol och tobak. Det andra är att påverka efterfrågan genom förebyggande arbete mot droger och alkohol, främst bland ungdomar.

I det förebyggande arbetet ingår att hjälpa kommunerna att få klart eller aktivera de drogpolitiska handlingsprogram som finns. Dessutom ska man arbeta fram ett gemensamt handlingsprogram för Dalsland. Här arbetar projektet främst med kommunernas folkhälsoråd.

– Det är också viktigt att lyfta upp handlingsprogrammet så att det blir ett verktyg för verksamheterna när projekt-tiden är över. Därför måste programmet tas upp i kommunfullmäktigeförsamlingarna och revideras med jämna mellanrum, säger Jonas. ➤

Yvonne Pettersson och Jonas Olsson arbetar tillsammans som drogsamordnare för de fem Dalslandskommunerna Bengtsfors, Dals Ed, Färgelanda, Mellerud och Åmål.

➤ **För att få en bild av drogvanorna** bland ungdomar gjordes våren 2003 en undersökning bland eleverna i årskurs 9. När det gäller rökning ligger Dalslandsungdomarna under riksgenomsnittet, å andra sidan snusar de något mer. Men det stora bekymret är alkoholkonsumtionen. Ungdomarna dricker mer än i landet i genomsnitt.

– De börjar dricka i sjuan–åttan, så det är där eller något tidigare insatserna måste göras. Vi funderar på kontraktmetoden, som redan finns i vissa skolor, där eleverna förbinder sig att inte röka eller dricka, mot att de får en belöning i någon form, säger Yvonne.

Den tidigare så gott som obefintliga tillsynen enligt alkohol- och tobakslagen har Yvonne och Jonas tagit tag i. Samtliga 73 försäljningsställen för folköl och tobak har fått besök. Ungefär hälften av dem har anslutit sig till Visa leg.nu, Länsstyrelsens projekt för att ge handlarna stöd att kräva legitimation av dem som verkar vara för unga för att få köpa folköl eller tobak.

– Några försäljningsställen visade sig ha för lite livsmedel för att också få sälja folköl. De ska snart få besök igen. Då får vi se om de har bättrat sig, säger Yvonne.

I de fem kommunerna finns ett 55-tal krögare med alkoholtillstånd. Tillsyner har gjorts, ibland i samarbete med skattemyndighet och polis.

– Det är inte ofta vi gör spontana besök, utan det sker i allmänhet efter anmälan om att man exempelvis serverar minderåriga eller personer som är kraftigt berusade, säger Yvonne och konstaterar att det ändå är svårt att ta någon på ”bar gärning” i de här sammanhangen.

I stället vill projektet satsa på att utbildade krögarna, prata om hur man undviker att servera redan berusade personer, vad alkohollagen säger och annan information som krögarna själva efterlyser. Även här finns tankar på att involvera polis och skattemyndighet.

Ett mål med projektet är att kommunerna efter projekttiden ska ha en gemensam handläggare för tobaks- och folköls-tillsyn samt hantering av serveringstillstånd och automatspel. Kommunerna har tidigare inte tagit ut några avgifter för tillsynen, men räknar med att göra det och på så sätt kan en sådan tjänst finansieras. Det innebär också att krögare och handlare får en och samma kontaktperson som på heltid arbetar med frågorna. Servicen blir bättre, helt enkelt.

Projektet är inne på sitt andra och sista år. En uppgift handlar om att utarbeta ett förslag till organisation och finansiering av en gemensam öppenvårdsverksamhet, något som i dag bara finns i Åmål. Det ska göras i nära samarbete med psykiatrin, polisen, hemtjänsten, skolan med flera.

– En fördel med små kommuner är att det bara finns en av varje verksamhet i respektive kommun. Det är lätt att få kontakt, säger Jonas.

Yvonne lyfter fram projektets inriktning.

– Det är ett påtagligt och konkret projekt. Vi gör något och kommunerna ska ha nytta av det även efter projekttiden. ■

Samverkan i alkoholfrågor i Dalsland, SALDA

Kommun	Färgelanda, Mellerud, Bengtsfors, Dals Ed, Åmål
Kontaktperson	samordnare Yvonne Pettersson och Jonas Olsson
Telefon	0528 – 19128, 75 008, 0534 – 190 33
E-post	yvonne.pettersson@fargelanda.se jonas.olsson@dalsed.se

Steg för steg för föräldrar och barn. *Guldsitsen* för lärare i skolan. *Framtidsverkstad* för ungdomar.

I Värmdö kommun prövas olika program och arbetsmetoder i det alkohol- och drogförebyggande arbetet.

Kommunens samordnare för arbetet heter Lisa Coudek. Hon har arbetat i socialtjänstens ungdomsgrupp i tio år så hon var väl bekant med Värmdö kommun när hon började som samordnare i oktober förra året. Samordnartjänsten är direkt kopplad till ett utskott till kommunstyrelsen, som också fungerar som styrgrupp för arbetet.

– Det är en stor fördel att ha så nära till politikerna, konstaterar Lisa, som tillsammans med ungdomssamordnaren Susanne Stavborg och ungdomskonsulenten Johan Berglund bildar enheten för främjande och förebyggande ungdomsarbete.

Skolan har kommit att bli den verksamhet som Lisa arbetar mest med. Hon har intervjuat rektorerna i kommunens fem skolor som har årskurs 6–9 om hur de vill arbeta med drogförebyggande och inflytandefrågor.

– Det visade sig att de ville ha väldigt olika saker. En del såg frågorna som något som ska genomsyra all undervisning. Andra ville ha hjälp utifrån med teatergrupper och liknande.

Lisa valde att börja introducera några program som utvärderats i USA och som nu utvärderas i Sverige på en av kommunens högstadieskolor, Ösbyskolan. Ett är *Steg för steg*, ett familjeprogram för elever i årskurs 6 och deras föräldrar. Susanne, Lisa och lärarna får utbildning av STAD-projektet. Susanne och Lisa ska sedan fungera som ledare för lärarna medan lärarna undervisar eleverna.

– Tanken är att göra övergången till tonåren lättare, för både barn och föräldrar. Genom att träffas och prata kan föräldrarna skaffa sig ett gemensamt förhållningssätt till de svåra frågor de möter. Frågor som de inte alltid har tänkt igenom innan de står inför dem, säger Lisa.

Guldsitsen är ett program som handlar om att göra en allians kring det enskilda barnet. Ett arbetslag med lärare ska få utbildning i den metoden.

Framtidsverkstad är ett arbetssätt som

Skolan den ”mesta” samarbetspartnern

– Jag ska vara den som drar igång aktiviteter och koppla ihop intressenter. Så småningom ska arbetet kunna drivas vidare utan min medverkan, säger Lisa Coudek, drogsamordnare i Värmdö kommun.

upp arbete de gjort i skolan och föreningar presenterade vad de har att erbjuda.

Socialtjänstens ungdomsgrupp har också sedan många år tillbaka varit med på föräldramöten i årskurs sju. Då har man bland annat pratat om bjudvanor.

– Det verkar som om det skett en förändring senaste åren. Föräldrarna bjuder inte sina tonåringar på alkohol i lika hög utsträckning längre. Den senaste drogvanundersökningen tyder på det. Ungdomar mellan 13 och 16 år dricker något mindre, säger Lisa.

I hennes uppdrag ingår också att arbeta med föreningarna i kommunen. Tillsammans med ett nystartat föreningsråd ska hon ta fram en barn- och ungdomsplan. I det arbetet ska Lisa också hålla rådslag med ungdomarna, kanske genom att använda sig av elevråden.

I uppdraget ligger också att arbeta med de äldre ungdomarna, 18–25 år. Det finns planer på att göra en livsstilsundersökning i den åldersgruppen, i samarbete med landstinget. Krögarna är också intresserade av ett samarbete och för dem planeras en utbildning inom STAD-projektet.

Tillsyn av folkölsförsäljningen, nattvandrande ungdomar, samarbete med taxi, vägverket och sjöpolis om alkohol och trafik till havs och på land är andra delar i det förebyggande arbetet.

– Jag deltar mycket i skolan och kommer att arbeta med föreningarna. Annars ska jag vara den som drar igång aktiviteter och kopplar ihop intressenter i olika verksamheter inom kommun, landsting och föreningsliv med varandra. Så småningom ska arbetet kunna drivas vidare utan min medverkan, säger Lisa Coudek. ■

Samordning av alkohol- och drogförebyggande insatser

Kommun	Värmdö
Kontaktperson	samordnare Lisa Coudek
Telefon	08 – 570 382 55
E-post	lisa.coudek@varmdo.se

använts när det handlar om inflytandefrågor. Ett 100-tal elever från 6–9-skolorna var med under en dag då de arbetade med temat ”Hur kan du som är ung i Värmdö vara med och bestämma?”.

– Först fick de beskriva allt som var dåligt. Det kom mycket kritik mot skolorna, även om tanken var att det skulle handla om ungdomarnas fritid. Sedan fick de beskriva hur de skulle vilja ha det och vad de ville göra, berättar Lisa.

Kommunen har avsatt en miljon kronor i investeringspengar för ungdomarna som det var tänkt att ett ungdomsfullmäktige skulle ansvarar för. Det finns många önskemål om vad miljonen ska användas till, men det har varit svårt att få ungdomarna

aktiva i arbetet med att förverkliga dessa. Ett mer genomarbetat förslag från ungdomarna finns om bland annat en skateboardramp.

Drogförebyggande arbete är inte något nytt i Värmdö kommun. Sedan 1992 har drogvanundersökningar gjorts vartannat år i högstadieskolorna på initiativ från ungdomsgruppen.

– Undersökningen för år 2000 visade att antalet ungdomar som testade droger hade ökat kraftigt. Politikerna kände att något måste göras och det blev en kampanj som ungdomarna döpte till Drag utan drog, berättar Lisa.

Kampanjen avslutades med en ungdomsmässa på våren 2002 och en ny mässa hölls i våras. Ungdomarna visade

Det görs mycket på olika håll, men det saknas ett gemensamt förhållningssätt, samsyn och strategier.

Det konstaterar Lotta Malmberg, sedan snart ett år tillbaka samordnare för det drogförebyggande arbetet i Hörby kommun.

Hörby saknar en handlingsplan för det alkohol- och drogpolitiska arbetet. En sådan behövs, särskilt med tanke på den höga konsumtionen av alkohol i Skåne, resonerade kommunstyrelsen och ansökte om utvecklingsmedel för att anställa en drogförebyggande samordnare, direkt underställd kommunstyrelsen.

Lotta Malmberg började sitt jobb i november 2002. Hon inledde med att inventera och kartlägga de verksamheter och funktioner som finns i kommunen och som på olika sätt involveras i det drogförebyggande arbetet.

– Jag har varit ute väldigt mycket, träffat folk i skolan, vården, försäkringskassan, föreningar, kyrkan och många andra. Det finns ett stort intresse för frågan, men jag insåg snart att jag behövde ha något konkret att komma med, säger Lotta.

Arbetar genom vuxna för långsiktiga resultat

– Huvudmålgruppen för mitt arbete är vuxna. Att arbeta genom dem är en förutsättning för att få långsiktiga resultat. Och drogförebyggande arbete kan bara vara långsiktigt om det ska bli resultat värda namnet.

Lotta hittade programmet *Prime for life*.

Det är en utbildning för vuxna som syftar till att minska risken för problem med alkohol och droger i livets alla skeden. Det påverkar beteende, attityder och värderingar. Lotta har utbildat sig till instruktör och ska börja med att utbilda de anställda i kommunförvaltningen.

– Dels tror jag på djungeltelegrafan, det kommer att sprida sig, dels är det bra om vi visar att vi tar jobbet på allvar, menar Lotta.

Prime for life är ett relativt nytt pro-

gram i Sverige. Det har funnits här sedan 1998 men det är först i år som instruktörsutbildningen finns på svenska.

– Programmet är baserat på internationell forskning och är alltså inget ”tyckande”. Metoden har utvärderats och de studierna visar på att utbildningen har påverkat riskuppfattningen hos deltagarna.

Under hösten ska vuxna erbjudas utbildningen. Lotta räknar inte med att i första hand nå dem via föräldramöten och liknande, utan satsar på arbetsplatser och föreningar.

I samordnarens uppgift ingår också att få igång en ledningsgrupp och en referensgrupp för arbetet. Dessutom behövs ett antal verksamhetsöverskridande arbetsgrupper som praktiskt kan arbeta med handlingsplanen.

– Arbetsgrupperna är på gång, jag har fått namn på ett antal intresserade. Jag utgår från att grupperna startar under hösten.

Även om fokus ligger på att arbeta genom vuxna vill Lotta även engagera ungdomar. Alla elever som började åttan i höst, cirka 200, har fått ett personligt brev med information om projektet och att de också behövs i arbetet. Under våren gjordes en drogvaneundersökning bland elever i högstadiet. Resultaten från den är ännu inte klara.

– Vad som än ska göras, så måste det vara förankrat, både uppåt och nedåt.

Projektet har fått utvecklingsmedel från Länsstyrelsen ytterligare ett år, till november 2004. Då ska det utvärderas och resultatet av insatserna och behovet av förebyggande arbete i framtiden avgör om Hörby får en samordnare även i fortsättningen. ■

Drogeförebyggande samordnare

Kommun	Hörby
Kontaktperson	samordnare Lotta Malmberg
Telefon	0415 – 180 00
E-post	lotta.malmberg@horby.se

Lotta Malmberg har valt programmet "Prime for life" och satsar på att börja utbilda arbetskamraterna i kommunförvaltningen.

Foto: Ann-Charlott Engström

De etablerade arbetsmetoderna med barngrupper passade inte riktigt i Skärholmen. Därför vill Susanne Wall och Stig Nygård utarbeta en flexibel "Skärholmenmetod".

De utformar en egen "Skärholmenmetod"

– Vi vill utarbeta en metod som passar just i här, som utgår från våra barns och ungdomars erfarenheter och livssituation.

Det säger Susann Wall och Stig Nygård som arbetar i Fyr:an, en gruppverksamhet för barn och ungdomar med "frånvarande föräldrar" i Skärholmen, en stadsdel i södra Stockholm.

Det var Stig som för flera år sedan började arbeta med barngrupper. Tillsammans med en kollega gick han Rädda Barnens utbildning för att arbeta med barn till alkoholmissbrukare.

– Men det passade inte riktigt här i Skärholmen. Problemen i familjerna

handlar mer om psykisk ohälsa där det också kan finnas narkotika eller alkohol med i bilden, säger Stig.

Efter en tid började Stig och Susann arbeta tillsammans. Ett och ett halvt år senare ville de få mer tid att utveckla sitt arbetssätt och sökte utvecklingsmedel.

Under projektiden arbetar de 20 timmar var i veckan med grupperna, vilket är dubbelt så mycket som tidigare.

De har som mest två grupper igång samtidigt. Det brukar vara fem–sex barn som är mellan 9 och 13 år i varje grupp. De ➤

Susanne Wall

➤ arbetar helst med flickor och pojkar var för sig – i den åldern är det svårt med blandade grupper, enligt Susanns och Stigs erfarenhet.

Barnen har alla varit med om liknande upplevelser – våld, död, utsatthet, ensamhet, missbruk. Ofta är minst en förälder ”frånvarande”, antingen på grund av skilsmässa, att han eller hon är på behandlingshem eller sitter i fängelse. Flera av barnen har mist den ena föräldern på grund av missbruket.

– De här barnen lever i kaos. Det är svårt att hålla sig till ett program eller en metod när det visar sig att en förälder har dött eller hamnat på psykakuten sedan förra träffen. Då måste vi anpassa oss efter det, säger Susann.

Varje grupp brukar träffas ett 20-tal gånger. Man har inte bara samtal utan gör också saker tillsammans. Äventyrsbad är mycket populärt. Vid några träffar är även anhöriga med.

Ett moment som också innehåller träning i kompromissande och konflikt-hantering är när man i början på träffen bestämmer vilken mat som ska lagas och ätas tillsammans.

– Det är klart att det hade varit tryggt att få bullar och saft varje gång. Men att komma överens, säga vad man tycker, stå tillbaka – det behövs också, säger Stig.

Barnen rekryteras till grupperna via socialsekreterarna, BUP, skolhälsovården och psykiatrin.

– Vi är noga med att gruppverksamheten inte ska vara i stället för en insats, till exempel en placering i familjehem. Föräldrarna ska alltid kontaktas så att de vet vad vi håller på med. Samtidigt få vi vara försiktiga så att vi inte uppfattas som ett

Stig Nygård

hot, att om barnen berättar hur de har det så blir de omhändertagna.

Susann och Stig har haft en del kontakter med vuxenpsykiatrin.

– De träffar ju föräldrarna, men glömer ofta bort att de har barn. Därför måste vi ut och berätta om att vi finns.

Stig och Susann har en idé om hur de vill jobba med tonåringarna. De är svårare att nå. En del är utslängda hemifrån, bor hos kompisar eller drar mest omkring.

– Vi har inget färdigt program att erbjuda utan vill tillsammans med dem planera och genomföra det vi kommer överens om.

Ett år till kan Stig och Susann fortsätta inom projektet. Förhoppningen är förstärkt att kommunen kan permanenta resursen.

– Man kanske kan kalla vårt arbetssätt en flexibel metod, kanske rent av Skärholmenmetoden där vi plockat ut godbitarna ur de etablerade programmen och anpassar dem efter vår verklighet, säger Susann. ■

Fyr:an

Kommun	Stockholm, Skärholmen
Kontaktperson	Susann Wall
Telefon	08-508 24 873
E-post	susann.wall@skarholmen.se

Genom att samordna och utveckla tre redan etablerade barngruppsverksamheter, med olika målgrupper, hoppas Lunds kommun att fler barn ska få möjlighet att delta.

– Ett barn kan ibland tillhöra alla tre målgrupperna och då kan de förmodligen få bättre hjälp om de slussas in på ett medvetet sätt, säger enhetschef Kerstin Karlsson.

För snart tio år sedan startade socialförvaltningen i Lund, tillsammans med Svenska Kyrkan, gruppverksamheten *Flaskposten* för barn och ungdomar till missbrukande föräldrar. *Imbus* startade 1998 av Individuell Människohjälpen och vänder sig till barn till föräldrar med psykisk ohälsa. Den senast tillkomna gruppen är *Lysmasken* som är en del av Kriscentrum i Lund. Även hos *Lysmasken* är Svenska Kyrkan en samarbetspartner. Hit kommer barn som upplevt våld och hot i familjen för enskilda samtal, men *Lysmasken* har också nyligen startat gruppverksamhet.

Initialerna till grupperna har givit samordningsprojektet dess namn – FIL.

– Bakgrunden till FIL-projektet är en idé som dåvarande personal vid *Flaskposten* hade. De hade tankar om ett hus för barn och ungdomar som behövde stöd av olika slag, berättar Kerstin.

Men i stället för att samla verksamheterna under ett tak valde man att undersöka hur de kan samordnas och utvecklas. En del barn lever i familjer där det förekommer både våld, missbruk och psykisk sjukdom. Hittills har tillfälligheterna styrts vilken grupp de hamnat i. Kanske kan särskilda grupper skraddarsys för just de barnen.

Dessutom vill man undersöka om det finns behov av grupper för barn som genomgått vårdnadstvister eller som bor i familjehem. En annan uppgift är att sprida information och kunskap om att grupperna finns och utveckla kontakterna med andra myndigheter och organisationer.

I januari 2003 började Lisbeth Källström som projektledare. Första tiden ägnade hon åt att lära känna de anställda i verksamheterna, ta reda på deras förväntningar och föra dem samman.

– Några av dem hade aldrig träffats

Fler ska få vara med i barngruppsverksamhet

Lund samordnar och utvecklar etablerade barngrupper

förut, men nu har vi regelbundna FIL-träffar varannan månad, säger Lisbeth.

Det fungerar bra trots olika huvudmän och att alla de sammanlagt sju anställda arbetar deltid. Man diskuterar bland annat erfarenheter, metodfrågor, gemensam utbildning, rekrytering med mera. Flaskposten arbetar med eget material och material från Rädda Barnen. Lysmasken använder sig av Rädda Barnens material Trappan medan Imbus arbetar efter CAP-metoden.

När Lisbeth intervjuade personalen visade det sig att de hade snarlika önskemål. Det var bland annat samtal med

familjer för att bedöma behov och vilken grupp som barnet bör vara med i, gemensam utbildning, studiebesök, skrivelser, statistikuppgifter, information och samverkan utåt.

I slutet av 2004, när projekttiden närmar sig sitt slut, lär det stå klart vad samordning kan åstadkomma. Att det finns ett reellt behov av gruppverksamheterna visar de utvärderingar som har gjorts. Kanske kan fler barn få möjlighet att bättre klara en tuff barndom. ■

Hur kan etablerad barngruppsverksamhet samordnas och utvecklas? Det ville enhetschef Kerstin Karlsson tar reda på och anställde Lisbeth Källström som projektledare för FIL-projektet.

FIL – arbete med barn i riskmiljöer

Kommun	Lund
Kontaktperson	Kerstin Karlsson, Lisbeth Källström
Telefon	046 – 35 54 75, 35 56 56
E-post	kerstinmaria.karlsson@lund.se lisbeth.kallstrom@lund.se

Mer tid ger mer kunskap

Intensivutredning i lägenhet för barnens skull

Bättre och snabbare barnavårdsutredningar där barnen alltid får komma till tals.

Det är syftet med "Barnens Bästa", BB-modellen, som utvecklats och använts i en lägenhet på Kungsholmen i Stockholm de senaste tre åren.

Matilda Ekström-Sundberg (överst) är projektledare och Britta Ahlqvist gör intensivutredningarna. Foto: Monica Strandell

Modellen är till det yttre inte särskilt unik. Intensivutredning i lägenhet används på många håll i landet.

– Det vi är ensamma om, åtminstone vad vi känner till, är att vi arbetar med en strukturerad utredningsmodell, säger Matilda Ekström-Sundberg, projektledare för "Barnens bästa".

Tankar på att göra barnavårdsutredningar på ett nytt sätt hade funnits länge hos sektionschefen Gunhild Glingvall-Priftakis och socialsekreteraren Britta Ahlqvist. Dels ville de flytta utredningen från socialkontoret till en lägenhet. Dels ville de att man skulle arbeta utifrån en strukturerad modell.

I september 2000 anställdes Britta som ansvarig socialsekreterare samt en projektledare, vars tjänst Matilda tog över i februari 2002. Grunden för modellen blev LACS, Looking After Children System, från England. Den bygger på barnets sju livsområden: hälsa, utbildning, identitet, familj och relationer, socialt beteende, känslö- och beteendemässig utveckling samt självständighetsförmåga.

– Vi har bearbetat och anpassat materialet genom att slå ihop några livsområden så att de blir sammanlagt fyra. Men vi täcker fortfarande in samtliga områden, säger Matilda.

Utredningen går till så att familjen kommer till lägenheten vid 9-tiden på morgonen. Tiderna anpassas delvis efter barnens skoltid. Efter gemensam fika börjar samtalet. Man följer en utredningsplan så föräldrarna är förberedda på vad som ska diskuteras. Det är Britta och familjens socialsekreterare från familjesektionen som deltar i samtalet.

– Nu har i stort sett alla socialsekreterarna varit med och gjort en lägenhets-

utredning. Det är viktigt att de är med eftersom arbetssättet skapar en relation till familjen, säger Matilda.

Den relationen är viktig eftersom socialsekreteraren från familjesektionen står för uppföljningen av familjen och utvärdering av en eventuell insats när lägenhetsutredningen är klar.

Efter lunch, som man både tillagar och äter tillsammans, fortsätter samtalet någon timma eller två. Då kan också personal från skolan, förskolan eller någon person som familjen vill ha med komma till lägenheten. Vissa dagar är skolbarnen med hela tiden.

När familjen gått skriver Britta ner vad som hänt under dagen. Hon beskriver skeendet men försöker låta bli att tolka det.

– Nästa morgon börjar vi med att gå igenom Brittans journalanteckningar. Det kan vara ganska smärtsamt och jobbigt att se på svart på vitt vad som sagts. Men när utredningen går mot sitt slut så vet familjen vad som står i den. De har följt hela processen.

Av de familjer som hittills kommit till lägenheten har alla utom två varit utredda tidigare. De väljs ut på familjesektionen och kommer till lägenheten för att få information om hur det går till och möjlighet att ställa frågor. De kan inte välja bort att bli utredda, men de kan välja bort att bli intensivutredda i lägenheten.

– Vi har ingen behandling i lägenheten, barnen får inte leka med några särskilda dockor och vi varken filmar eller bandar. Vi tycker att det är oetiskt eftersom familjen inte valt att bli utredda. Då ska de heller inte utsättas för något som inte förkommer i en "vanlig" utredning, säger Matilda och fortsätter:

BB-projektet Intensivutredningar i lägenhet

Kommun Stockholm, Kungsholmen
 Kontaktperson Matilda Ekström Sundberg
 Telefon 08-652 26 21
 E-post matilda.ekstrom.sundberg@kungsholmen.stockholm.se

– Utredningen i sig har en terapeutisk effekt. Vi har ett lekrum där barnen kan leka, utan att vi tolkar deras lekar.

Hittills har 14 familjer utretts i lägenheten. Tio på grund av anmälningar om misstanke om till exempel missbruk, misshandel, psykisk sjukdom eller sexuella övergrepp. Några har själva ansökt om till exempel kontaktfamilj.

– Varje familj får oerhört mycket mer tid och som utredare får man väldigt mycket kunskap om familjen. Vi går verkligen på djupet, säger Matilda.

Men det är ett krävande arbetssätt, för såväl socialsekreterarna som familjerna. Kontakten är intensiv under de fyra veckor som utredningen pågår. För familjer med missbruksproblem är det betydligt svårare att dölja ett missbruk när man träffas så gott som dagligen jämfört med ett besök på socialkontoret en gång i veckan.

Projektet följs av en referensgrupp och en projektgrupp. Dessutom ger Ann-Christine Cederborg, docent i psykologi vid Linköpings universitet, handledning. Hon har också utbildat socialsekreterarna i hur man intervjuar barn.

Projektet upphör vid årsskiftet och sedan hoppas man att verksamheten ska ingå i det ordinarie arbetet. Men innan dess ska en uppföljningsmall prövas, där familjen ska kunna följas från anmälan tills ärendet är avslutat.

– Tanken är också att synsättet ska implementeras i familjesektionen så att arbetssättet även kan användas utanför lägenheten. Där är vi inte riktigt ännu, men jag tror att vi är på god väg, säger Matilda Ekström-Sundberg. ■

”Förr hade socialbyrån många telefonsamtal från föräldrar som inte orkade med sina tonåringar. Numera får de nästan inga sådana samtal.”

– Människor har ofta en egen lösning på problemen, men behöver hjälp att se den.

Det säger Gaby Wallström, enhetschef inom Individ- och familjeomsorgen i Malmö och ansvarig för Centralen. Dit kommer unga som gamla för att få hjälp att hantera livskriser. De kan komma snabbt och de kan vara anonyma.

Centralen

Kommun Malmö, sdf Centrum
 Kontaktperson Gaby Wallström
 Telefon 040 – 34 56 45
 E-post gaby.wallstrom@malmo.se

”Vi lägger kraften på a lösningarna,

► **Öppenvårdsmottagningen Centralen** ligger mitt i centrala Malmö. Den tillhör stadsdelen Centrum som har en mycket blandad befolkning. Här bor mer än 36 000 personer, ungefär 14 procent av stadens totala befolkning.

– Här fanns ont om öppenvård och vi ville pröva att arbeta med en lösningsfokuserad modell som kan användas vid olika slags problem, säger Gaby Wallström.

Tanken var också att ha en förebyggande verksamhet dit människor kunde gå med sina problem innan de blev aktuella på socialkontoret. I september 2002 öppnade Centralen öppenvård. Snart skulle det visa sig att behovet av få hjälp med framför allt relationsproblem var stort.

På Centralen arbetar fyra socionomer, Jack Lukkerz, Maria Lindmark, Klas Forsblom och Malena Cronholm-Noucier. Tre tjänster finansierar stadsdelen själv, den fjärde betalas av utvecklingsmedel från Länsstyrelsen.

Alla fyra är utbildade i arbetsmetoden lösningsfokuserad korttidsbehandling. Metoden bygger på att behandlaren hjälper besökaren att formulera mål, se det som fungerar i tillvaron och utifrån det hitta vägar ut ur det som är problemet. Man ägnar sig alltså inte åt bearbetande terapi.

– Vi lägger krut på att se det som fungerar och hur klienten kan göra mer av det. Vi ger beröm och stödjer och intresserar oss för hur de vill leva sitt liv. Den perspektivförändringen gör en stor skillnad, säger Maria.

Samtalen är strukturerade med speciella frågor. Man arbetar med skalor från 0 till 10 och med delmål. Behandlarna arbetar i team. En behandlare finns i samtalsrummet tillsammans med besökaren, medan den andra sitter i ett annat rum och följer samtalet på TV. Det finns alltså en kamera i samtalsrummet och allt som sägs bandas.

– Det är en kvalitetssäkring och stöd

Att snabbt och under kort tid ge stöd och hjälp till människor i kris är målet för öppenvårdsmottagningen. Forsblom, Jack Lukkerz, Maria Lindmark och Malena Cronholm-Noucier. Enhetschefen Gaby Wallström lägre belastning på socialbyrån.

i behandlingen eftersom den som sitter i teamrummet kan se och höra saker som behandlaren kanske missar. Då kan man ringa in och säga det. Man ligger lite före när man inte sitter direkt i samtalet, säger Gaby.

Det är ytterst sällan som besökarna inte vill att kameran ska vara igång. Snarare tycker de att det är lite spännande.

– Men är det någon som absolut inte vill

så stänger vi förstås av, säger Klas.

Efter samtalet, som tar cirka 45 minuter, gör teamet en sammanfattning som läses upp för besökaren. Sedan är det upp till honom eller henne att avgöra om kontakten ska fortsätta.

– Så länge personen anser att hon behöver hjälp får hon komma, säger Jack.

Ibland kan det räcka med ett samtal, någon kan komma tillbaka 15 gånger. Men

tt se inte problemen”

gen Centralen. Här arbetar socionomerna Klas
m längst till höger ser effekten av deras arbete i

i genomsnitt handlar det om tre till sju samtalstillfällen. Det ligger i modellens natur att man inte ska hålla på för länge.

De flesta kommer för att få hjälp med relationsproblem och då handlar det oftast om relationen mellan förälder och barn. Akuta livskriser, depression, ångest, oro, utbrändhet är andra skäl till att söka hjälp liksom missbruk och ätstörningar. En klar majori-

tet av besökarna är kvinnor. Vid behov arbetar man genom tolk.

– Vi gör inga bedömningar eller ställer diagnoser. Kommer någon för att få hjälp i sin relation säger vi inte att ”den kanske blir bättre om du slutar dricka”. Men det är möjligt att personen själv kommer fram till det efter ett tag, säger Malena.

Målsättningen är att den som söker hjälp ska få en tid inom en vecka. Det har Centralen nästan lyckats hålla. En period var tillströmningen stor och det kunde dröja tre veckor innan det fanns en ledig tid. Men eftersom ungefär 30 procent bokar av eller uteblir finns det emellanåt tider med kort varsel.

– Många är förvånade över att de kan få tid så snabbt och att det inte kostar något att få hjälp, säger Jack.

Till kommunens familjerådgivning är det långa väntetider och tidigare har det inte funnits något att hänvisa till när det gällt relationsproblem.

Majoriteten av besökarna har själva kontaktat Centralen, men det finns också en del som får behandlingen som bistånd.

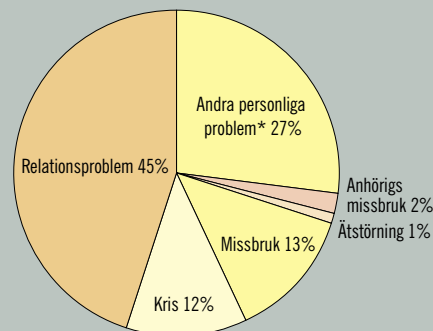
– Vi är ju en del av socialtjänsten och har skapats utifrån individernas och socialbyråns behov. Det tog tid lite för socialsekreterarna att börja använda Centralen, men organisationsförändringar brukar ju ta tid, säger Gaby.

Projektpengar är beviljade till och med augusti 2004. Vad som händer då är oklart, men Gaby är inte särskilt bekymrad. Tre tjänster är ju redan finansierade och det finns ett stort stöd bland politikerna i stadsdelsnämnden. Dessutom börjar man nu se effekter med mindre belastning på socialbyrån:

– Förr hade vi många telefonsamtal från föräldrar som inte orkade med sina tonåringar. Numera får vi nästan inga sådana samtal, säger Gaby. ■

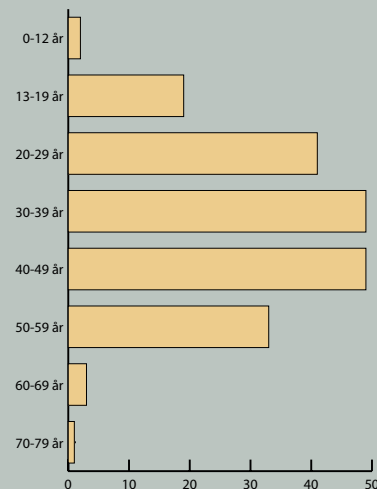
- Under Centralens första verksamhetsår har man påbörjat 165 ärenden. 129 av dessa är avslutade.
- Antalet personer som besökt Centralen var 187, varav 140 kvinnor och 47 män.
- 862 samtal har bokats varav 560 har genomförts. Avboknings- och uteblivningsfrekvensen ligger på drygt 30 procent.

Fördelning av ärenden utifrån problematik

* Dålig självkänsla, initiativ- och orkeslöshet, negativa tankar, rörig livssituation, svårighet att komma igång i arbete eller sysselsättning, ekonomiska problem, ångests-, depressions- och utbrändhetssymtom, m.m.

Åldersfördelning

– I grupperna och på lägren slipper de hålla masken. Här är alla i samma situation.

Det säger Inger Christoferson, behandlingssekreterare i Åmåls kommun, en av fem kommuner som samverkar i BIM-projektet.

Samverkan

BIM står för barn i missbruksfamiljer. De fem Dalslandskommunerna har gått samman för att hitta fungerande metoder för att tidigt identifiera och stödja barn med erfarenheter av missbruk i familjen.

– Vi har en viss vana vid att hjälpas åt, men när det gäller barn och familjer arbetar vi på olika sätt, säger Per-Henrik Larsson, folkhälsosamordnare (för tillfället föräldraledig) i Melleruds kommun och samordnare för projektet.

Målet för verksamheten är förstås att göra något bra för barnen, men projektets omedelbara mål är att hitta fungerande samarbetsformer för den ordinarie verksamheten.

– Sommarlägret för barnen förutsätter att vi samarbetar. Det finns varken underlag eller resurser för en kommun att driva det själv, poängterar Per-Henrik.

Lägret har arrangerats i flera år, men

det har tidigare inte funnits så mycket tankar bakom varför eller hur man ska vara på erfarenheterna. Ledarna har plockats ut lite slumpmässigt och fått utbildning utan att man funderat på hur den kunskapen ska utnyttjas i fortsättningen. Någon kommun har skickat barn till lägret, men ingen personal.

– Nu har vi fått in en medvetenhet och ett strategiskt tänkande kring hur man använder de personer som utbildas, säger Per-Henrik.

Hösten 2002 hölls den första utbildningen i projektets regi. Den arbetsmetod som används är Rädsla Barnens *Mamma och pappa dricker*, som i sin tur bygger på Ersta Vändpunkten. De fem dagarna på lägret, som vänder sig till barn till och med årskurs 6, används för att prata och arbeta utifrån olika teman. De handlar om känslor, familjen, risker och val. Men

det finns förstås också tid för bad och lek. En kväll är familjekväll då anhöriga kommer på besök.

– I år grillade vi 300 hamburgare den kvällen, skrattar Glenn Nordling, som vikarierar för Per-Henrik.

Ansvar för lägret vandrar mellan kommunerna. Förra året var det Mellerud som höll i arrangemanget, i år var det Åmål och nästa år blir det förmodligen Dals Eds tur.

Utbildningen ska också ge förutsättningar för att starta grupper för barn i familjer där det förekommer missbruk. I Åmål startade en grupp med fem barn i 10-årsåldern våren 2003.

– Det är inte så lätt att rekrytera barn till gruppen. Vi har spridit information via kuratorerna i skolan, individ- och familjeomsorgen, annonserat i lokaltidningen. Och så vanligt motivationsarbete förstås, säger Stefan Rosander, kollega till Inger.

Om Dalsland

Dalsland består av kommunerna Bengtsfors, Dals Ed, Färgelanda, Mellerud och Åmål med sammanlagt cirka 52 000 invånare. Åmål är störst med nästan 13 000 invånare och Dals Ed minst med strax över 5 000. En stor del av kommunerna är glesbygd.

en förutsättning

Gemensam barngruppsverksamhet och läger i Dalsland

Ofra handlar det om att motivera den förälder som har missbruksproblem, i de flesta fall pappan. Den nyktra föräldern är i allmänhet positiv, liksom barnet.

– Utom en kille som absolut inte skulle vara med mer än de tre provtillfällena. Men när de hade gått så kunde han tänka sig att vara med tre gånger till. Sedan blev han väldigt bekymrad för om vi skulle bli arbetslösa om han inte fortsatte i gruppen, vilket vi bedyrade att vi inte skulle bli. Men han bestämde sig för att vara med till slutet. Alla 20 gångerna, berättar Inger.

Även i de andra kommunerna har man ordnat barngrupper. Mellerud har haft sin tillsammans med Dals Ed för sammanlagt 7–8 barn. Färgelanda har haft två grupper och där samarbetar kommunen med primärvården och kyrkan. I Bengtsfors har ingen grupp startats ännu.

Med ett år kvar av projektiden känns det som om arbetssättet satt sig ganska bra inom respektive kommun även om samarbetsformerna både mellan och tvärsektorielt inom kommunerna kan utvecklas ytterligare.

Stefan och Inger från Åmål känner sig ganska säkra på att både barngruppen och lägret har kommit för att stanna hos dem.

– Jag tror att verksamheten kommer att leva kvar även i Mellerud, troligtvis också i Dals Ed, men jag vet inte vartåt det lutar i de andra kommunerna, säger Per-Henrik.

Han betonar dock att det behövs ett beslut i kommunledningen för att ”manifestera” arbetet.

– Annars kan det finnas risk för att det rinner ut i sanden när projektet är slut. ■

BIM-projektet, (barn till missbrukare/barn i föräldrarummet)

Kommun	Mellerud, socialnämnden, samprojekt för kommunerna Bengtsfors, Dals Ed, Färgelanda, Mellerud, Åmål
Kontaktperson	Per-Henrik Larsson
Telefon	0530 – 181 03
E-post	per-henrik.larsson@mellerud.se

Inger Christoferson, Stefan Rosander, Glenn Nordling och Per-Henrik Larsson arbetar inom BIM för sina respektive kommuner, Åmål och Mellerud.

Program ökar medvetenheten om det egna riskbeteendet

Hur identifierar man barn och ungdomar i riskzonen? Kanske räcker det med att fråga sig vad en 14-åring gör ute klockan två på natten?

I Staffanstorps kommun har man valt att rekrytera till öppenvård för ungdomar utifrån ganska enkla kriterier.

– Ungdomarna själva vet att de är i farozonen, säger Ove Östling, socialpedagog och drivande i projektet Magellan.

För att hitta de ungdomar som befann sig i riskzonen för missbruk och kriminalitet gjordes en kartläggning med sociogram. Med utgångspunkt från tre missbruksfaser – experiment/testfasen, anpassningsfasen och beroendefasen – kartlades individer, grupperingar, kontaktytor och rörelser. Kartläggningen gjordes med hjälp av fältgruppen.

– Det vi upptäckte var bland annat den ständiga nyrekryteringen till experiment- och testfasen. Vi såg tydliga grupperingar, kontaktytor och rörelsemönster, säger Ove.

Kriterierna man använde var enkla, främst ungdomarnas beteende. Det var pojkar och flickor som ofta vistades i olämpliga miljöer, som var ute sent, blivit

hemkörda av fältgruppen för fylleri etc. Begynnande gängbildningar och kontakter med mer etablerade missbrukare var tydliga.

– I en så liten kommun som Staffanstorp kvittar det vilken grupp man tillhör, om man är rejvare som tar ecstasy, rastatypen som röker hasch eller missbrukaren som självmedicinerar. Alla kommer de i kontakt med varandra och längst ner finns stora grupper med högstadieungdomar som har mer eller mindre kontakt med de utsatta ungdomarna, säger Ove.

När ungdomarna väl var rekryterade stämde beteendekriterierna väl med riskfaktorer i deras bakgrund och livssituation. Av dem som befann sig i anpassnings- eller beroendefasen hade alla oav-

”Kontinuerlig intagning är nästan en förutsättning i en så liten kommun som Staffanstorp. Dessutom innebär det att ungdomarna kan rekrytera varandra.”

slutad skolutbildning och det fanns ofta sedan tidigare problem i familjen.

Tanken var att hitta 12–14-åringar som man på det här sättet kunde se var på väg att fara illa och samtidigt erbjuda dem aktiviteter. Parallellt med gruppens träffar skulle man också ha både individuella och familjesamtal. Sammantaget skulle det bli ett pedagogiskt och kognitivt program för att höja ungdomarnas medvetenhet om deras eget riskbeteende. Man använde sig av video, undervisning, värderingsövningar med mera.

– Vi ville göra ett program på 10–12 gånger som de kunde börja i när som helst. Kontinuerlig intagning är nästan en förutsättning i en så liten kommun som Staffanstorp. Dessutom innebär det att ungdomarna kan rekrytera varandra, säger Ove.

Fältassistenter blev källan till information om vilka som borde ingå i gruppen. I sitt arbete ser de vilka som är ute sent på nätterna, som inte vill eller kan gå hem, vilka som är berusade – och ungdomarna känner fältassistenterna.

Ett 10-tal ungdomar kallades till projektets lokal mitt i centrum. De visste precis varför de blivit sammankallade.

– Vi hade alltså prickat rätt. Samtidigt är det riskfyllt att ge dem en riskprofil så tidigt. Men de vet att de är illa ute och är oroliga för det, säger Ove.

Först planerade man en grupp med både killar och tjejer, men det visade sig inte fungera utan man valde att göra en

Ove Östling, socialpedagog, och Johanna Nilhåk, fältassistent, arbetar tillsammans med ungdomar i öppenvårdsprojektet Magellan.

grupp för vardera. På träffarna pratade man om samhällets värderingar, om droger och alkohol och vad det är som rent fysiskt händer i kroppen när man dricker.

– Alla vet att det är farligt, de vet att de är hos oss för att de har bekymmer och att andra har bekymmer med dem, säger Johanna Nilhåk, fältassistent, som höll i tjejgruppen.

Tjejgruppen startade i oktober 2002, men hade bara en intagning till skillnad mot killarnas grupp.

– Flickornas problem ser lite annorlunda ut. De vill prata, tar mer tid för att lära känna varandra, säger Johanna.

Men allt handlade inte bara om risker och problem på träffarna. Det är även viktigt att göra saker tillsammans. Lite äventyr som klättring på klättervägg har också ingått.

Träffarna har ägt rum varannan vecka. Det är inte ett medvetet val för att det skulle vara en lämplig tidsperiod, utan beror snarare på arbetsbelastning. Mellan träffarna har man både enskilda samtal med ungdomar och föräldrar och med föräldrar och barn tillsammans.

Resultatet hittills bland de pojkar som Ove mött i sin grupp är att några har stabiliserat sig och behöver inte gruppen längre. Några fortsätter att hålla kontakt med projektet. Ett annat resultat är att två föräldrar har påbörjat behandling mot sitt missbruk.

När projekt Magellan startade i augusti 2002 hade det varit igång ett tag utan projektmedel. Utvecklingsmedlen har under året gått till material och utbildning av personal. Sammanlagt fyra personer har arbetat i projektet. Programmet är i stort sett klart och från oktober 2003 ingår Magellan i den ordinarie verksamheten.

– Verksamheten är väl förankrad bland politikerna. De inser att förebyggande arbete måste prioriteras, säger Ove. ■

Magellan, öppenvård för ungdomar

Kommun	Staffanstorp
Kontaktperson	Ann-Kristin Persson
Telefon	046 – 25 11 00
E-post	ann-kristin.persson@staffanstorp.se

Catharina och Pål tar hjälp av Dennis och Denise

Barngruppsverksamhet ett komplement till arbete i hemmet

Barnet har problem med relationerna i skolan. Mamma eller pappa dricker för mycket. Vardagen fungerar inte hemma. I sådana lägen kan socialpedagogerna Catharina Lindén eller Pål Eggert gå in som stöd. Dessutom kan barnen gå i Detektivskolan för att lära sig att bättre klara av vardagsituationer.

Catharina och Pål arbetar i stadsdelen Majorna i Göteborg. De tillhör familjeenheten, men är sällan på kontoret. Det mesta av arbetet i projektet Vardagsstöd bedrivs i skolan eller hemmen.

– Vi arbetar miljöterapeutiskt och lösningsfokuserat. Och vi är noga med att tala om att vi kommer in för att stötta, inte ta över, säger Catharina.

Majorna har ungefär 28 500 invånare, varav närmare 4 000 är barn under 15 år. Andelen ensamstående mammor är relativt hög och i många fall är det dessa som behöver stöd i sin föräldraroll.

– Ibland är vi med en tid för att observera exempelvis lille Kalle i skolan för att se vad det är som gör att han blir aggressiv och utåtagerande, eller hur relationen med mamma funkar där hemma. Det vi kommer fram till ingår i utredningen kring familjen, berättar Pål.

Insatsen för barnet och i familjen diskuteras i en grupp där även familjen medverkar. Vad som ska göras skrivs ner i en arbetsplan som godkänns av alla inblandade. Efter en tid har man ett nytt möte för att diskutera om insatsen haft någon effekt och hur man ska gå vidare. Finns det ett fortsatt behov av stöd eller ska insatsen avslutas?

Många gånger är det skolan som hör

av sig om en elev som behöver extra stöd. Socialsekreteraren kontaktar familjen och så kommer man gemensamt fram till vad som behöver göras. Det kan också vara förskolan som reagerar och pratar med föräldrarna som i sin tur hör av sig till familjeenheten.

Vardagsstödet är i de allra flesta fall mycket uppskattat av familjerna. Här finns någon som ser, som kan ge praktiska råd och stötta direkt i en konflikt-situation.

– Det händer att vi måste säga till barnet att ”lyssna på mamma, det är hon som bestämmer”. Och man ser hur hon sträcker på sig och får ny kraft, säger Catharina.

Bakgrunden till att socialpedagogerna anställdes var att socialsekreterarna såg behov av någon som kunde gå in i en familj och arbeta behandlingsinriktat under en kort och intensiv period. Catharina anställdes i december 2000 och till en början finansierades projektet inom förvaltningen. Våren 2002 fick man medel för att utveckla Vardagsstöd. Pål anställdes samma höst. En annan viktig uppgift för Vardagsstöd är att utveckla en gruppverksamhet för barn.

Barngruppen kom till på initiativ från familjeterapeuter som ville starta föräldrautbildning för föräldrar med svårigheter att hantera sina barn. Men vad skulle man göra med barnen under tiden?

Då föddes idén om Detektivskolan* som bygger på en amerikansk metod, utvecklad av Carolyn Webster Stratton som även har utvecklat programmet för föräldrarna. Med hjälp av dockorna Dennis och Denise, som är ungefär lika stora som barnen, skolans rektor Dina (en dinosaurie) samt Lilla Sköldpaddan, leker

och rollspelar barnen fram kunskap som hjälper dem att bättre klara av olika situationer i vardagen. De får lära sig vad regler är, utforska och känna igen egna och andras känslor, hantera ilska samt träna på att lösa problem.

– Barnen identifierar sig med dockorna och det är fantastiskt att se hur de växer med kunskapen de får, säger Catharina, som leder gruppen tillsammans med en förskollärare och en socialsekreterare.

I föräldragruppen arbetar man på samma teman och familjen får hemuppgifter med sig som de ska lösa till nästa gång. Antalet träffar är 12.

Majornas Detektivskola är den första i landet som arbetar med den här metoden. I Skövde och Lund finns också intresse för den, men inga grupper, vad Catharina vet.

Grupperna kommer väl till pass i arbetet med Vardagsstöd. En familj som gått färdigt kan fortsätta med Catharina vid ett tillfälle i veckan. En av Påls familjer som fick stöd under våren kommer att gå utbildningen längre fram. ■

**Detektivskolan heter i original Dinosaur School. Det svenska namnet anspelar på att barnen lär sig leta ledtrådar och lösa problem kring hur de hanterar känslor och situationer.*

Vardagsstöd

Kommun Göteborg, sdn Majorna
 Kontaktperson Ankie Widén
 Telefon 031 – 365 91 15
 E-post ankie.widen@majorna.goteborg.se

Catharina Lindén och Pål Eggert tillsammans med dockorna Denise, Dina och Dennis. Dockorna används i den barngruppsverksamhet, Detektivskolan, som Catharina har tillsammans med en förskollärare och en socialsekreterare. Barnen identifierar sig med dockorna och genom lek och rollspel tränar de sig i att hantera olika situationer.

”FoU-cirkel – ett suveränt sätt att utveckla vardagskunskapen”

FoU-cirklar har blivit ett etablerat begrepp inom socialtjänsten i Göteborgsregionen. Här möts praktiker och forskare för gemensam kunskapsutveckling. Socialarbetarna reflekterar över sitt dagliga arbete och forskarna får insyn i vardagsarbetet.

Ursprunget till forsknings- och utvecklingscirklarna var en idé från en kommun om att man borde göra något om missbrukande kvinnor. Socialstyrelsen var intresserade, liksom Länsstyrelsen.

– Vi visste inte riktigt hur det skulle gå till, mer än att praktik och forskning skulle mötas. Sedan blev den cirkeln något av en förebild, berättar Elisabeth Hajtowitz, ansvarig för FoU i Väst som arrangerar cirklarna. FoU i Väst är en del av Göteborgsregionens kommunalförbund, GR, med 13 medlemskommuner.

En FoU-cirkel leds oftast av en eller flera forskare. Deltagarna får tillfälle att

Staffan Höjer, forskare vid Institutionen för socialt arbete vid Göteborgs universitet, gillar att arbeta med FoU-cirklar.
– Det blir ett ömsesidigt lärande, säger han.

diskutera och formulera sitt eget arbetsätt. De har också möjlighet att fördjupa sig i någon del av arbetet utifrån egna frågeställningar. Fördjupningsarbetet resulterar i någon form av dokumentation, en FoU-rapport eller kanske bara en redogörelse inför den egna verksamheten. Några har valt att göra en videofilm i stället för att skriva en rapport. Mot slutet brukar alla deltagare, deras chefer och andra intresserade bjudas in till ett seminarium.

Hittills har FoU i Väst ordnat mer än 20 FoU-cirklar, varav närmare ett 10-tal i samarbete med Länsstyrelsen i Västra Götaland.

– FoU-cirklar är ett suveränt sätt att arbeta med kunskapsutveckling och erfarenhetsutbyte utifrån vardagliga situationer. Dessutom har länsstyrelsens socialkonsulenter en överblick över och insyn i kommunernas arbete som gör att de ser var behoven finns, säger Elisabeth Hajtowitz.

Hon betonar att det inte bara är socialarbetarna som har nytta av FoU-cirklarna. Även forskarna har stort utbyte av att möta praktiker och få insyn i det dagliga arbetet.

Detta intygas av Staffan Höjer, fil.dr. vid institutionen för socialt arbete vid Göteborgs universitet. Han har lett flera FoU-cirklar varav den senaste kallas *Öppenvårdsmottagning för ungdomar med drogproblem och deras familjer*. Cirkeln har kommit till på initiativ från Länsstyrelsen och vänder sig till personer som arbetar vid öppenvårdsmottagningar för ungdomar med missbruksproblem i Västra Götalands län. Cirkeln startade i december 2002 och avslutas ett år senare.

– Min tanke är att bygga på gamla studiecirkeltraditioner. Det är alltså inte så

att jag står och håller föreläsningar. Jag ingår också i sökandet efter information och min styrka är att jag har en bra överblick över vad som finns inom forskningen, säger Staffan.

Första cirkelträffen ägnades åt att deltagarna fick säga vad de ville ha ut av FoU-cirkeln – vilka kunskapsbehov finns i gruppen och vad vill de fördjupa sig i? Denna "brain storming" ledde till att det växte fram sex-sju teman, bland annat verksamhetens behov av utvärdering, hur man informerar om verksamheten och mot droger, vilka metoder som ger resultat samt missbruk i ett könsperspektiv. Dessa har man sedan arbetat vidare med.

Två personer är ansvariga för varje tema. De har i uppdrag att tillsammans med Staffan hitta texter som anknyter till ämnet. Texterna sammanställs och skickas ut till deltagarna så att de kan ha läst dem till nästa träff. De två temaansvariga håller en liten miniföreläsning och har också formulerat ett antal frågor för diskussionen som ofta bygger på deltagarnas egna erfarenheter.

Därefter följer fördjupningsarbetet då deltagarna ska dokumentera resultatet av arbetet.

– Studier av forskningscirklar visar att just skrivandet är det "riskabla" momentet. Man måste försäkra sig om att det finns möjlighet att sätta av tid till det. Annars är risken stor att det inte blir av, säger Staffan.

Han har under arbetet med FoU-cirklarna kunnat se att det växer fram frågor som skulle kunna vara utgångspunkt för hela forskningsprojekt.

– Visst finns det ett ömsesidigt lärande i en FoU-cirkel. Dessutom är det kul att jobba med dem!

– I FoU-cirklarna utgår man från de vardagliga situationerna och deltagarnas erfarenheter, säger Elisabeth Hajtowitz, ansvarig för FoU i Väst.

Foto: Ann-Sofie Magnusson / FoU i Väst.

Pågående och avslutade FoU-cirklar i väst

Länsstyrelsen har under de senaste åren bekostat ett flertal FoU-cirklar som arrangerats av FoU i Väst.

Under 2003 pågår, utöver den cirkel som nämns i artikeln, även en FoU-cirkel om barngruppsverksamhet, *Barn nära missbruk eller våld*, samt en om *Socialt utsatta flickor*.

Tidigare har FoU-cirklar genomförts om *Kollegial lärandecirkel för projektarbetare*, *Strukturerad öppenvård för unga*, *Missbrukande kvinnor och deras familjer* samt *Att skriva projektansökningar*.

Mer information om FoU-cirklar i Göteborgsregionen finns på www.fouivast.com.

Du kan också kontakta Lennart Rådenmark, socialkonsultent vid Länsstyrelsen i Västra Götalands län, telefon 031 – 60 52 89 eller e-post lennart.radenmark@o.lst.se.

FÖREBYGGANDE

Ett samordnat och långsiktigt arbete är det huvudsakliga syftet med utvecklingsbidragen till förebyggande insatser i kommunerna.

Bidraget har framför allt gått till anställning av samordnare för det kommunala alkohol- och drogförebyggande arbetet. En gemensam syn på arbetet måste finnas i kommunen. Det viktigaste är att det skapas en process som aktiverar alla aktörer inom området.

Det finns också möjlighet för kommuner att samverka med varandra.

Kartläggning och dokumentation av utvecklingen av alkohol- och drogkonsumtion och relaterade skador är grunden för arbetet med ett målinriktat och samordnat alkohol- och drogpolitiskt handlingsprogram.

Här ryms också exempelvis tillsyn över folkölsförsäljning och andra frågor relaterade till alkohol-lagen.

Har kommunen en fungerande samordning har bidrag även kunnat utgå till arbete med förebyggande insatser exempelvis i skolan, inom fritidssektorn, socialtjänsten etc, gärna i samverkan med till exempel primärvården, andra verksamheter och frivilligorganisationer.

SKÅNE LÄN

Samordnare och alkohol- och drogpolitiskt handlingsprogram

Kommun Bjuv
Kontaktperson Bodil Nordstrand
Telefon 042 – 851 04
E-post bodil.nordstrand@bjuv.se

Drogeförebyggande i Burlövs kommun

Kommun Burlöv
Kontaktperson samordnare Niclas Olsson
Telefon 040 – 43 91 92
E-post niclas.olsson@burlov.se

Samordnare och drogpolitiskt handlingsprogram

Kommun Båstad
Kontaktperson Anne Larsson
Telefon 0431 – 770 00
E-post anne.larsson@bastad.se

SAFIAN. Samordningstjänst för implementering av det alkohol- och drogpolitiska programmet i kommunens olika verksamheter

Kommun Eslöv
Kontaktperson samordnare Håkan Andersson
Telefon 0413 – 620 22
E-post hakan.andersson@eslov.se

Förebyggande insatser inom drogområdet.

Narkotikakommission

Kommun Helsingborg
Kontaktperson Rolf Karring
Telefon 042 – 10 50 00
E-post rolf.karring@stad.helsingborg.se

Samordning av det drogförebyggande arbetet

Kommun Hässleholm
Kontaktperson samordnare Anna Håkansson
Telefon 0451 – 26 74 51
E-post anna.hakansson@hasselholm.se

Samordnare och drogpolitiskt handlingsprogram med ungdomsinriktning

Kommun Höganäs
Kontaktperson Arne Nilsson
Telefon 042 – 33 70 00
E-post arne.nilsson@hoganas.se

Samordnare och uppdatera det alkohol- och drogpolitiska programmet

Kommun Höör
Kontaktperson samordnare Marie Andersson
Telefon 0413 – 281 67
E-post marie.andersson@hoor.se

Drogpolitiskt program

Kommun Klippan
Kontaktperson Börje Norén
Telefon 0435 – 280 00
E-post borje.noren@klippan.se

Samordnare och alkohol- och drogpolitiskt program

Kommun Kävlinge
Kontaktperson Margareta Hallerström
Telefon 046 – 73 90 00
E-post margareta.hallerstrom@kavlinge.se

Samverkan mot svartalkohol

Kommun Landskrona
Kontaktperson Carina Jording
Telefon 0418 – 47 36 08
E-post carina.jording@asn.landskrona.se

Samordnare för det alkohol- och drogförebyggande arbetet

Kommun Lomma
Kontaktperson Annika Sannerstedt
Telefon 040 – 641 12 39
E-post annika.sannerstedt@lomma.se

Alkoholpolitiskt program, kommunal certifiering, alkoholförebyggande insatser på gymnasieskolan och resurspersoner för ökad kunskap

Kommun Lund
Kontaktperson Martin Ekström
Telefon 046 – 35 63 42
E-post martin.ekstrom@lund.se

Riktade insatser i stadsdelarna med tvärsektorriell samverkan. Samordningsinsatser samt informations- och opinionsbildande insatser.

Kommun Malmö
Kontaktperson Eva Renhammar
Telefon 040 – 34 56 86
E-post eva.renhammar@malmo.se

Samordnare för det alkohol- och drogförebyggande arbetet

Kommun Osby
Kontaktperson Madelaine Törnquist-Agosti
Telefon 0479 – 183 25
E-post madelaine.tornquist@osby.se

Kommungemensam samordning Simrishamn, Sjöbo och Tomelilla

Kommun Simrishamn
Kontaktperson Marianne Jönsson
Telefon 0414 – 81 90 00
E-post marianne.jonsson@simrishamn.se

Kommungemensam samordning Sjöbo, Simrishamn och Tomelilla

Kommun Sjöbo
Kontaktperson Anne Montén
Telefon 0416 – 270 00
E-post anne.monten@sjobo.se

Drogsamordnare. Handlingsplan, förebyggande verksamhet

Kommun Skurup
Kontaktperson Eva Toft
Telefon 0411 – 53 60 00
E-post eva.toft@skurup.se

Förebyggande insatser inom alkohol- och drogområdet

Kommun Staffanstorp
Kontaktperson samordnare Patrik Runesson
Telefon 0709 – 35 12 15
E-post ann.kristin.persson@staffanstorp.se

Samordnare för det alkohol- och drogförebyggande arbetet

Kommun Svedala
Kontaktperson Ulrika Körnell
Telefon 040 – 40 80 00
E-post ulrika.kornell@svedala.se

Kommungemensam samordning Tomelilla, Simrishamn och Sjöbo

Kommun Tomelilla
Kontaktperson Pia Nyman
Telefon 0417 – 181 09
E-post pia.nyman@tomelilla.se

Samverkan mot alkohol och droger

Kommun Trelleborg
Kontaktperson Susanne Larsson
Telefon 0410 – 530 00
E-post susanne.larsson@trelleborg.se

Solrosen. Förebyggande arbete

Kommun Åstorp
Kontaktperson Rosemarie Johansson
Telefon 042 – 640 00
E-post rosemarie.johansson@astorp.se

Insikt. Samordnare. Kartläggning av ungdomsmiljöer

Kommun Ängelholm
Kontaktperson Britta Söderberg
Telefon 0431 – 870 00
E-post britta.soderberg@kommun.angelholm.se

Steget före. Samordning av det alkohol- och drogförebyggande arbetet

Kommun Örkellunga
Kontaktperson Kristina Nilsson
Telefon 0435 – 552 06
E-post kristina.m.nilsson@orkellunga.se

STOCKHOLMS LÄN

"UNGT FOKUS" ett samarbetsprojekt förebyggande ungdomsfrågor

Kommun Danderyd
Kontaktperson samordnare Jessica Kauppi
Telefon 08 – 753 57 00, 073 – 574 21 61
E-post jessica.kauppi@danderyd.se

Alkohol- och drogförebyggande arbete

Kommun Ekerö
Kontaktperson samordnare Anne-Charlotte Blomqvist
Telefon 08 – 560 392 87, 073 – 660 4287
E-post anne-charlotte.blomqvist@ekrero.se

Framtagande och implementering av en kommunövergripande handlingsplan

Kommun Haninge
Kontaktperson samordnare Inger Wolf
Telefon 08 – 606 8301, 070 – 606 8304
E-post inger.wolf@haninge.se

Utveckling och samordning av det alkohol- och drogförebyggande arbetet

Kommun Huddinge
Kontaktperson Anders Winald,
samordnare Linda Lindblom
Telefon 08 – 535 357 25, 070 9251943
E-post linda.lindblom@adm.huddinge.se
anders.winald@adm.huddinge.se

Samordna och utveckla den kommunala alkohol- och drogpolicyn samt Ansvarsfull alkoholserving

Kommun Järfälla
Kontaktperson samordnare Ulf Petersson
Telefon 08 – 580 286 82
E-post ulf.petersson@jarfalla.se

Samordning förebyggande insatser/strukturerade föräldrautbildningar

Kommun Lidingö
Kontaktperson Anette Sletten
samordnare Kicki Winnerstam
Telefon 08 – 731 34 56, 731 48 31
E-post asn@lidingo.se
kwn@lidingo.se

Drogeförebyggande arbete med inriktning på ungdomar

Kommun Nacka
Kontaktperson Jan Landström
samordnare Maria Diskay
Telefon 08 – 718 87 45
E-post jan.landstrom@nacka.se

Drogeförebyggande arbete med inriktning på vuxna

Kommun Nacka
Kontaktperson Kent Spångberg
Telefon 08 – 718 75 67
E-post kent.spangberg@nacka.se

Fyra lokala fältsamordnare för alkohol- och drogförebyggande arbete, en central samordnare och en särskild skolsatsning

Kommun Norrtälje
Kontaktperson Lars Carlsund
lokala fältsamordnare Maritha Bertilsson
Telefon 0176 – 712 28, 715 56
E-post lars.carlsund@norrtalje.se
maritha.bertilsson@norrtalje.se

Nykvamn mot droger/förebyggande insatser

Kommun Nykvamn
Kontaktperson samordnare Staffan Kullengren
Telefon 08 – 552 48 910
E-post staffan.kullengren@nykvamn.se

Samordning av drogförebyggande insatser

Kommun Nynäshamn
Kontaktperson samordnare Elisabet Alexius
Telefon 08 – 520 68104
E-post elisabet.alexius@nynashamn.se

"Ung i Salem"

Kommun Salem
Kontaktperson samordnare Björn Callmar
Telefon 08 – 532 598 37
E-post bjorn.callmar@salem.se

Drogeförebyggande arbete med betoning på alkoholprevention

Kommun Sigtuna
Kontaktperson Eva Sponton
Telefon 08 – 591 266 56
E-post eva.sponton@sigtuna.se

Samordning och utveckling av kommunens drogförebyggande arbete

Kommun Sollentuna
Kontaktperson samordnare Ann Hellberg
Telefon 08 – 5792 13 26
E-post ann.hellberg@sollentuna.se

Samordning av stadens alkohol- och drogförebyggande arbete.

Kommun Solna
Kontaktperson samordnare Ann Gotting-Veide
Kaisa Betné
Telefon 08 – 734 20 49, 08 – 734 21 61,
070 – 218 9508
E-post ann.gotting-veide@solna.se
kaisa.betner@solna.se

Samordnare för drogförebyggande arbete i Stockholms alla 18 stadsdelområden

Kommun Stockholm
Kontaktperson Anders Eriksson, Precens
Anders Häregård, Precens
Telefon 08 – 508 43 022, 08 – 508 430 24
E-post anders.eriksson@got.stockholm.se
anders.haregard@got.stockholm.se

Samordnare för drogförebyggande arbete i Stockholms 18 stadsdelområden

Bromma sdf Kajsa Björnsson
telefon 08 – 508 06 187
kajsa.bjornson@bromma.stockholm.se

Enskede-Årsta sdf Karin Aleberg Lövgren
telefon 08 – 508 16 419
karin.aleberg-lovgren@enskede-arsta.stockholm.se

Farsta sdf Rita Zimmerhofer
telefon 08 – 508 18 127
rita.zimmerhofer@farsta.stockholm.se

Hägersten sdf Anna William-Olsson
telefon 08 – 508 23 362
anna.william-olsson@hagersten.stockholm.se

Hasselby-Vällingby sdf Ulf Haag
telefon 08 – 508 05 308
ulf.haag@hasselby-vallingby.stockholm.se

Katarina-Sofia sdf Ann-Sofie Johansson
telefon 08 – 508 13 136
annsofie.johansson@katsof.stockholm.se

Kista sdf Dejan Stankovic
telefon 08 – 508 01 590
dejan.stankovic@kista.stockholm.se

Kungsholmen sdf Suzanne Bengtsson
telefon 08 – 508 08 160
suzanne.bengtsson@kungsholmen.stockholm.se

Liljeholmen sdf Anette Manoti
Susanne Forss-Gustafsson
telefon 08 – 508 22 017, 508 22 064
anette.manoti@liljeholmen.stockholm.se
susanne.forss-gustafsson@liljeholmen.stockholm.se

Maria-Gamla stan sdf Torbjörn Dahlgren
telefon 08 – 508 12 134
torbjorn.dahlgren@maria.stockholm.se

Norrmalm sdf Leif Hejdenberg
telefon 08 – 508 09 326
leif.hejdenberg@norrmalm.stockholm.se

Rinkeby sdf Annukka Leisti
telefon 08 – 508 02 288
annukka.leisti@rinkeby.stockholm.se

Skarpnäck sdf Anki Wahrenstedt
telefon 08 – 508 15 909
ann-christine.wahrenstedt@skarpnack.stockholm.se

Skärholmen sdf Anette Pettersson
telefon 08 – 508 24 420
anette.pettersson@skarholmen.stockholm.se

Spånga-Tensta sdf Ali Abdukadir
telefon 08 – 508 03 262
abdukadir.ali@spanga-tensta.stockholm.se

Vantör sdf Johanna Helles
telefon 08 – 508 20 104
johanna.helles@vantor.stockholm.se

Älvsjö sdf Greger Helin
telefon 08 – 508 21 301
greger.helin@alvsjo.stockholm.se

Östermalm sdf Benny Johansson
telefon 08 – 508 10 108
benny.johansson@ostermalm.stockholm.se

Förebygga alkohol- och narkotikaproblem genom tidiga insatser till föräldrar, PMT

Kommun Stockholm stad
Kontaktperson Charlotte Skawonius
telefon 08 – 508 25 603
E-post charlotte.skawonius@sot.stockholm.se

Utveckla den lokala folköistillsynen i åtta stadsdelar.

Kommun Stockholm
Kontaktperson Kari Ljungqvist, Precens
telefon 073 – 921 3026
E-post kari.ljungqvist@sot.stockholm.se

Kartläggning av drogvapor. Alkohol- och drogförebyggande arbete med fokus på föräldrasamverkan

Kommun Sundbyberg
Kontaktperson samordnare Daniel Larsson
telefon 08 – 706 81 19
E-post daniel.larsson@sundbyberg.se

Samordning av drogförebyggande arbete

Kommun Södertälje
Kontaktperson samordnare Ann-Sofi Soleby-Eriksson och Åke Martinsson
telefon 08 – 550 239 46, 550 217 84
E-post annsofie.soleby-riksson@sodertalje.se
ake.martinsson@sodertalje.se

"Mobilt team" för uppsökande och alkohol- och drogförebyggande arbete bland ungdomar

Kommun Tyresö
Kontaktperson Elisabeth Hermansson
telefon 08 – 742 9524
E-post elisabeth.hermansson@sociala.tyreso.se

"Tyresö mot droger"

Kommun Tyresö
Kontaktperson Anita Brynje
samordnare Göran Törnblom
telefon 08 – 742 95 54
E-post anita.brynje@tyreso.se

Samordning och utveckling av det drogförebyggande arbetet

Kommun Täby
Kontaktperson samordnare Lil Froby
telefon 08 – 768 3914
E-post lil.froby@taby.se

Utveckling av ett samordnat och långsiktigt drogförebyggande arbete kring barn och ungdomar

Kommun Upplands-Bro
Kontaktperson Inger Rudolf
telefon 08 – 582 444 80
E-post inger.rudolf@upplands-bro.se

Samordning av alkohol- och narkotikaförebyggande insatser

Kommun Upplands Väsby
Kontaktperson Stefan Pirard
samordnare Karin Mellström
telefon 08 – 590 976 21, 590 970 65
E-post stefan.pirard@upplandsvasby.se
karin.mellstrom@upplandsvasby.se

"Tidig upptäckt"

Kommun Upplands Väsby
Kontaktperson Gunnar Bergström
telefon 08 – 590 97643
E-post gunnar.bergstrom@upplandsvasby.se

"Tryggare Vallentuna" – alkohol- och drogförebyggande insatser/samordnare

Kommun Vallentuna
Kontaktperson Eva Lod
telefon 08 – 587 852 02
E-post eva.lod@vallentuna.se

Alkohol- och drogförebyggande insatser inom skolan

Kommun Vaxholms stad
Kontaktperson samordnare Susanne Lindström
telefon 073 – 330 03 02
E-post susanne.lindstrom@vaxholm.se

Samordning och utveckling av alkohol- och narkotikaförebyggande insatser/samordnare

Kommun Vaxholms stad
Kontaktperson samordnare Nina Forsberg och Fredrik Sandell
telefon 073 – 917 90 69, 917 90 71
E-post nina.forsberg@vaxholm.se
fredrik.sandell@vaxholm.se

Förebyggande insatser inom alkohol- och drogområdet

Kommun Österåker
Kontaktperson Marianne Paunia
samordnare Unda Lönnqvist
telefon 08 – 540 814 97, 08 – 540 814 73
E-post marianne.paunia@osteraker.se
unda.lonnqvist@osteraker.se

"Söder mot narkotika", en samverkansverksamhet

Kommun Stockholm, Södermalm
Kontaktperson samordnare Erica Lejonroos
telefon 073 – 688 99 08
E-post erica@sodermotnarkotika.nu

Maria Ungdom Preventionsprojekt

Kommun Hela Stockholms län
Kontaktperson Göran Hägglund
telefon 08 – 508 43 681
E-post goran.hagglund@sot.stockholm.se

VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

DIBB: framtidsverkstad

Kommun Bollebygd
Kontaktperson Getrud Olsson
Telefon 033 – 23 13 14
E-post getrud.olsson@bollebygd.se

Förebygg 0-18 år samverkan

Kommun Borås, kdn Trandared
Kontaktperson Hans Abrahamson
Telefon 033 – 35 35 11
E-post hans.abrahamsson@boras.se

TeANTer. Samverkan mellan kulturförvaltning och skola m.m.

Kommun Göteborg
Kontaktperson Mervi Pussila
Telefon 031 – 61 28 68, 0708 – 58 54 42
E-post mervi.pussila@kultur.goteborg.se

Kungälv mot droger

Kommun Kungälv
Kontaktperson Ann-Mari Broberg
Telefon 0303 – 990 86
E-post ann.mari.broberg@kommun.kungalv.se

Kartläggning av drogvanor i åk 9

Kommun Lilla Edet
Kontaktperson Anne-Lie Lindgren
Telefon 0520 – 65 95 15
E-post anne-lie.lindgren@lillaedet.se

Ny organisation – nytt uppdrag för kommunens fem fältsekreterare

Kommun Mölndal
Kontaktperson Jonas Agdur
Telefon 031 – 67 75 31
E-post jonas.agdur@molndal.se

Kartläggning av tobaks-, alkohol-, drogkonsumtion 13-20 år

Kommun Orust
Kontaktperson Gunilla Sander
Telefon 0304 – 34 102
E-post gunilla.sander@orust.se

NÄTET, ett IT-café

Kommun Tanum
Kontaktperson Anna Jonsson
Telefon 0525 – 181 51
E-post anna.jonsson@tanum.se

Utbildningssatsning "Ungas hälsa"

Kommun Tranemo
Kontaktperson Ingrid Björk
Telefon 0325 – 791 22
E-post ingrid.bjork@tranemo.se

Kommuner med samordnare

Ale Charlott Klug
Telefon 0303 – 330 024
charlott.klug@ale.se

Alingsås Per-Ante Vikberg
Telefon 0322 – 616 779
070 – 262 23 27
per-ante.vikberg@alingsas.se

Bengtsfors *Se Färgelanda*

Borås Birgitta Hedström
Telefon 033 – 353 444
birgitta.hedstrom@boras.se

Dals-Ed *Se Färgelanda*

Essunga Ingela Andersson
Telefon 0512 – 57 000
carina.svantesson@essunga.se

Falköping Marie Johansson
Telefon 0515 – 853 35
marie.johansson@falkoping.se

Göteborg, stadskansliet Maj Bjurving
Telefon 031 – 61 22 59
maj.bjurving@stadshuset.goteborg.se

Göteborg, centrum Stefan Ström
Telefon 031 – 61 29 91
0736 – 657 480
stefan.strom@centrum.goteborg.se

Göteborg, väster Ulla Kungur
Telefon 031 – 366 2015
0707 – 806 409
ulla.kungur@frolunda.goteborg.se

Göteborg, nordost Peter Molin,
(Lärjedalen) Laine Andreasson
Telefon 031 – 332 85 33
0706 – 67 14 47
peter.molin@larjedalen.goteborg.se
laine.andreasson@larjedalen.goteborg.se

Göteborg, nordost Siv Andersson
(Gunnared)
Telefon 031 – 332 70 92
siv.andersson@gunnared.goteborg.se

Göteborg, Hisingen Marie Clasgård
Per Lifvander
Telefon 031 – 366 6706
0706 – 560 6 09
0702 – 184 887
marie.clasgard@torslanda.goteborg.se
per.lifvander@torslanda.goteborg.se

Götene Mattias Larsson
Telefon mattias.larsson@vgregion.se

Härryda Jenny Olsson
Telefon 031 – 724 61 00
jenny.olsson@harryda.se

Karlsborg/Tibro Marika Lövström
Telefon 0505 – 170 89
0504 – 182 18 (Tibro)

Lidköping Esse Carlsson
Telefon 0510 – 7 03 02
esse.carlsson@lidkoping.se

Mariestad Olle Sandegård
Telefon 0501 – 63 342
olle.sandegard@mariestad.se

Mark Ralph Ekberg
Telefon 0320 – 170 00
ralph.ekberg@mark.se

Mellerud *Se Färgelanda*

Munkedal Per Gunnar Haglund
Telefon 0524 – 181 28
pegge.haglund@munkedal.se

Orust Aili Larsson
Telefon 0304 – 34 000
aili.larsson@orust.se

Skara Bosse Karlsson
Telefon 0511 – 321 99
bosse.carlsson@skara.se

Skövde Pirjo Svegréus
Telefon 0500 – 49 87 67
pirjo.svegreus@skovde.se

Svenljunga Katarina Hollertz
Telefon 0325 – 18451
katarina.hollertz@svenljunga.se

Tanum Louise Thunström
Telefon 0525 – 18190,
070 – 6098053
louise.thunstrom@tanum.se

Tibro *Se Karlsborg*

Töreboda Carina Johansson
Monica Kihlström
Telefon 0506 – 180 00
carina.johansson@toreboda.se
monica.kihlstrom@toreboda.se

Uddevalla Ulrika Ankargren
Telefon 0522 – 696836
ulrika.ankargren@uddevalla.se

Vara Anneli Fredriksson
Telefon 0512 – 31 000
anneli.fredriksson@master.vara.se

Värgårda Linda Svantesson
Telefon 0322 – 600 777
0709-165615
linda.svantesson@vargarda.se

Vänerns borg Sara Gunnarsson
Telefon 0521 – 27 14 55
sara.gunnarsson@vanersborg.se

Ämål *Se Färgelanda*

Öckerö Håkan Fransson
Telefon 031 – 976 200
hakan.fransson@ockero.se

Rekrytering av samordnare pågår i Grästorp, Lerum, Lilla Edet, Lysekil och Sotenäs.

TIDIGA INSATSER

Utvecklingsmedlen ska främst användas till insatser för barn till missbrukare och psykiskt sjuka och barn i familjer där våld eller övergrepp mellan vuxna förekommer.

De senast tio åren har en hel del verksamheter till stöd för barn till missbrukare startat runt om i landet. På andra håll är tanken på riktade, förebyggande insatser inte lika självklar. Fortfarande är det alltså en mycket liten andel av alla barn till missbrukare som får hjälp.

Det går inte att särskilja barn till missbrukare av alkohol från barn till missbrukare av narkotika eller läkemedel. Därför omfattas hela gruppen barn till missbrukare och liknande riskmiljöer av dessa utvecklingsmedel.

Andra tidiga insatser för ungdomar och familjer har också fått del av utvecklingsmedlen.

SKÅNE LÄN

Utbildning, nätverk för familjer i annan kultur

Kommun Burlöv
Kontaktperson Inger Skenhall
Telefon 040 – 43 90 00
E-post inger.skenhall@burlöv.se

Jollen, stödgrupp för barn till missbrukande föräldrar

Kommun Båstads kommun
Kontaktperson Anne Larsson
Telefon 0431 – 770 40
E-post anne.larsson@Bastad.se

Bullen/Rullen. Grupper för barn till missbrukare

Kommun Eslöv
Kontaktperson Josef Johansson
Telefon 0413 – 624 98, 070 – 68 62 498
E-post josef.johansson@ktv.eboab.se

Bryggaregatan – ett lärande boende

Kommun Helsingborg, skol- och fritidsnämnden
Kontaktperson Lena Evertsson
Telefon 042 – 10 65 65
E-post lena.evertsson-lundberg@stad.helsingborg.se

Ventilen – barngruppsverksamhet

Kommun Helsingborg
Kontaktperson Carina Ejdelind
Telefon 042 – 10 70 63
E-post carina.ejdelind@stadhelsingborg.se

Intensivutredning med barnet i fokus

Metodutveckling av utredningsmodell för barnavårdsutredningar i lägenhet
Kommun Hässleholm
Kontaktperson Sara Fast, Inger Ohlin
Telefon 0451 – 26 88 65, 0451 – 26 8715
E-post sara.fast@hassleholm.se

Korridorvandringarna – samverkan mellan skola och socialtjänst i förebyggande ungdomsarbete

Kommun Höör
Kontaktperson Stefan Lissmark
Telefon 0413 – 280 00
E-post stefan.lissmark@hoor.se

Vi – gruppverksamhet för flickor till missbrukande föräldrar

Kommun Höganäs
Kontaktperson Arne Nilsson
Telefon 042 – 33 71 28
E-post socialforvaltningen@hoganas.se

Vändpunkten – samarbete Svenska Kyrkan och socialförvaltningen. Samtalsgrupp för ungdomar till missbrukande föräldrar

Kommun Kristianstad
Kontaktperson Ingela Bernholtz
Telefon 044 – 13 55 45
E-post ingela.bernholtz@kristianstad.se

Alkoholmottagningen för barn, Södertull

Kommun Lund
Kontaktperson Staffan Persson
Telefon 046 – 35 54 26
E-post staffan.persson@lund.se

Uppföljning av barn till missbrukare som tidigare gått i gruppbehandling

Kommun Universitetssjukhuset MAS, Malmö
Kontaktperson Ulla Zetterlind
Telefon 040 – 33 65 36, 33 15 83
E-post ulla.zetterlind@alk.mas.lu.se

Barngruppen Karamellen – samtalsgrupp för barn

Kommun Malmö, sdf Fosie
Kontaktperson Helena Knutsson
Telefon 040 – 34 58 79
E-post helena.knutsson@malmo.se

Kontaktfamiljprojektet – rekrytering av kontaktfamiljer för stöd i ungdomsboende

Kommun Malmö, sdf Fosie
Kontaktperson Kerstin Peterson
Telefon 040 – 34 58 79
E-post kerstin.peterson@malmo.se

Barn till psykiskt störda föräldrar – uppföljning/utvärdering av projektet

Kommun Malmö, sdf Fosie
Kontaktperson Birthe Hagström
Telefon 040 – 34 72 20
E-post birthe.hagstrom@malmo.se

Almen. Samtalsgrupper för barn i vålds- och missbruksmiljöer

Kommun Malmö, sdf Husie
Kontaktperson Anna-Karin Jönsson
Telefon 040 – 34 62 35
E-post anna-karin.jonsson@malmo.se

Vintersol – tidiga insatser för barn till missbrukare. Socialpedagogiska insatser för barn och ungdom

Kommun Malmö, sdf Kirseberg
Kontaktperson Annelie Larsson
Telefon 040 – 34 60 65
E-post annelie.larsson@malmo.se

Barngrupper för våldsutsatta barn

Kommun Malmö, sdf Rosengård
Kontaktperson Eva Sundberg
Telefon 040 – 34 55 44
E-post eva.sundberg@malmo.se

Uppföljning av barnen i Ambulatoriegruppen – barn till kvinnor med beroendeproblematik i Malmö

Kommun Malmö, sdf Västra Innerstaden
Kontaktperson Christina Elvhage
Telefon 040 – 34 61 40
E-post christina.elvhage@malmo.se

Gruppverksamhet för föräldrar med missbruksproblem

Kommun Malmö, sdf Västra Innerstaden
Kontaktperson Anne-Lie Dietz
Telefon 040 – 34 38 60
E-post anne-lie.dietz@malmo.se

Kriscentrum – skydd och boende för våldsutsatta kvinnor och deras barn

Kommun Malmö, sdf S Innerstaden,
Kontaktperson Agneta Frick
Telefon 040 – 34 41 43
E-post agneta.frick@malmo.se

Samtalsgrupp för barn till separerade föräldrar

Kommun Svedala
Kontaktperson Eva Mellberg
Telefon 040 – 40 80 00
E-post eva.mellberg@svedala.se

Föräldrautbildningsprojekt

Kommun Skurup
Kontaktperson Eva Toft
Telefon 0411 – 53 61 45
E-post eva.toft@skurup.se

Pratkvarnen – Barngruppsverksamhet

Kommun Åstorp
Kontaktperson Anita Månsson
Telefon 042 – 641 16
E-post anita.mansson@astorp.se

Älvan – utredningslägenhet gällande barnavårdsärenden

Kommun Ängelholm
Kontaktperson Barbara Poulsen
Telefon 0431 – 870 00
E-post barbara.poulsen@kommun.angelholm.se

Pratbubblan – stödgrupp för barn i familjer med känslomässiga sjukdomar (alkohol och droger, psykisk ohälsa och barn som upplevt våld i familjen)

Kommun Örkelljunga
Kontaktperson Christer Unosson
Telefon 0435 – 550 33
E-post christer.unosson@orkelljunga.se

Gruppverksamhet för barn i utsatta miljöer

Kommun Östra Göinge
Kontaktperson Britt Gustafsson
Telefon 044 – 775 60 34
E-post britt.gustafsson@ostragoinge.se

STOCKHOLMS LÄN

Gränszonen, våld i invandrarfamiljer

Kommun Stockholm, sdf Enskede-Årsta
Kontaktperson Maria Hjertén
Telefon 08-508 16 472
E-post maria.hjerten@enskede-arsta.stockholm.se

Att vara släkt, stöd vid placering i släktinghem

Kommun Stockholm, Enskede-Årsta
Kontaktperson Katarina Martin
Telefon 08-508 16 058
E-post katarina.martin@enskede-arsta.stockholm.se

Gruppverksamhet barn till missbrukare

Kommun Ekerö
Kontaktperson Birgitta Zaar
Telefon 08-560 39 215
E-post birgitta.zaar@ekero.se

Tallkrogens Hus, utredning och stöd

Kommun Stockholm, Farsta
Kontaktperson Lena Magnusson
Telefon 08-508 18 001
E-post lena.magnusson@farsta.stockholm.se

Huflan, gruppverksamhet barn till missbrukare

Kommun Stockholm, Farsta
Kontaktperson Brita Ångeby
Telefon 08-508 19 219
E-post brita.angeby@farsta.stockholm.se

Jourhemsboende, metodutveckling och jourhemsboende för barn föräldrar i våldsutsatta familjer

Kommun Haninge
Kontaktperson Karin Eklöf
Telefon 08-606 8201
E-post karin.eklof@haninge.se

Gruppverksamhet barn till missbrukare

Kommun Järfälla
Kontaktperson Stig-Göran Nyberg
Telefon 08-580 290 63
E-post stig-goran.nyberg@jarfalla.se

Lill-Mobilen. Barn till missbrukare

Kommun Huddinge
Kontaktperson Maya Lille-Svanström
Telefon 08-535 337 03
E-post: maya.lille-svanstrom@adm.huddinge.se

Kanalen Föräldrasamtal

Kommun Huddinge
Kontaktperson Carina J Cronwall
Telefon 08-535 336 53
E-post carina.johansson-cronwall@adm.huddinge.se

Vågen och trappan. Barn till missbrukare

Kommun Stockholm, Hägersten
Kontaktperson Margaretha Almerfors
Telefon 08-508 233 51
E-post margaretha.almerfors@hagersten.stockholm.se

Kraftkällan. Gruppverksamhet barn till missbrukare

Kommun Stockholm, Hässelby-Vällingby
Kontaktperson Pia Ringkrans
Telefon 08-508 053 82
E-post pia.ringkrans@hasselby.stockholm.se

Utvärdering av familjecentral

Kommun Stockholm, Kista
Kontaktperson Ingegerd Fernaeus
Telefon 08-508 01 533
E-post ingegerd.fernaeus@kista.stockholm.se

Krisbearbetning för våldsutsatta barn

Kommun Stockholm, Kista
Kontaktperson Anki Young
Telefon 070-470 17 90
E-post: anki.young@kista.stockholm.se

Gruppverksamhet, Barn eller föräldrar separationskonflikter

Kommun Stockholm, Liljeholmen
Kontaktperson Cathrine Hedborg
Telefon 08-508 22 337
E-post cathrine.hedborg@liljeholmen.stockholm.se

Intensivutredningar i lägenhet

Kommun Stockholm, Maria Gamla stan
Kontaktperson Gunver Nyström
Telefon 08-508 12 140
E-post gunver.nystrom@maria.stockholm.se

Utvecklingsarbete gällande barn till missbrukare i Nacka

Kommun Nacka
Kontaktperson Christina Löfqvist
Telefon 08-718 80 00
E-post christina.lofqvist@nacka.se

Musslan. Gruppverksamhet, barn till missbrukare och i våldsutsatta familjer

Kommun Norrtälje
Kontaktperson Susanna Scheelcke
Telefon 0176-71 558
E-post susanna.scheelcke@norrtalje.se

Tidiga insatser för barn till missbrukare

Kommun Stockholm, Skarpnäck
Kontaktperson Ann-Christine Wahrenstedt
Telefon 08-508 15 909
E-post ann-christine.wahrenstedt@skarpnack.stockholm.se

Tidiga insatser för barn till missbrukare och i våldsutsatta familjer och deras föräldrar

Kommun Solna
Kontaktperson Berit Jernberg
Telefon 08-734 22 95
E-post berit.jernberg@solna.se

Utvecklingsprojekt riktat till barn och unga som växer upp i missbruksmiljöer eller i familjer där våld eller övergrepp förekommer

Kommun Sollentuna
Kontaktperson Ullalena Wiggholm
Telefon 08-579 212 07
E-post ullalena.wiggholm@sollentuna.se

Föräldrautbildning, Gruppverksamhet våld och missbruk

Kommun Stockholm, Spånga-Tensta
Kontaktperson Kaisa Pellinen
Telefon 08-508 03 198
E-post kaisa.pellinen@spanga-tensta.stockholm.se

Gruppverksamhet barn, våldspromatik

Kommun Stockholm, Spånga-Tensta
Kontaktperson Sofia Högberg
Telefon 08-508 03 006
E-post sofia.hogberg@spanga-tensta.stockholm.se

FriZon

Kommun Södertälje
Kontaktperson Karin Mård
Telefon 08-550 22 167
E-post karin.mard@sodertalje.se

Tonårsgrupp, gruppverksamhet för barn till missbrukare

Kommun Tyresö
Kontaktperson Catharina Nelehag
Telefon 08-742 91 00
E-post socialforv@kommun.tyreso.se

Ung mamma boende, stödboende för kvinnor med barn som lever i utsatta miljöer

Kommun Tyresö
Kontaktperson Anita Lindbohm
Telefon 08-742 91 00
E-post anita.linbohm@sociala.tyreso.se

IFO och dess framtid, förändring av arbetssätt inom IFO

Kommun Upplands Väsby
Kontaktperson Gunilla Bjurvald
Telefon 08-590 97 629
E-post gunilla.bjurvald@upplandsvasby.se

Krisbearbetning barn. Våld och missbruk

Kommun Upplands Väsby
Kontaktperson Gunnar Bergström
Telefon 08-590 976 43
E-post gunnar.bergstrom@upplandsvasby.se

Tidiga insatser för barn som varit med om våld eller har missbrukande föräldrar i Vantör

Kommun Stockholm, Vantör
Kontaktperson Margreth Hollbrant
Telefon 08-508 20 305
E-post margreth.hollbrant@vantor.stockholm

Lejdaren

Kommun Österåker
Kontaktperson Marianne Paunia
Telefon 08-540 814 97
E-post marianne.paunia@osteraker.se

Barngrupper

Kommun Stockholms läns landsting, Beroende-centrum, EWA-mottagningen
Kontaktperson Andi Österlund
Telefon 08-517 746 44
E-post annelouise.osterlund@spo.sll.se

Pappor i häkte för misshandel och kvinnofridsbrott

Kommun Mottagningen Bågen i samverkan med stadsdelar i Stockholm
Kontaktperson Stefan Lindberg
Telefon 08-690 50 43
E-post stefan.lindberg@bupsl.se

Nytt föräldraprogram, föräldragrupp missbruk

Kommun Ersta Diakonisällskap i Stockholm, Vändpunkten
Kontaktperson Birgit Svensson
Telefon 08-714 66 33
E-post birgit.svensson@ersta.se

De glömda barnen. Linus och vara vettig vuxen kurser, nätverksmöten, gruppverksamhet för barn till missbrukare

Kommun Fryshuset i Stockholm/Hela Människan i Stockholms län
Kontaktperson Greger Walve
Telefon 08-453 68 03
E-post greger.walve@hela.manniskan.org

Utväg. Tjejprojektet, stöd till flickor i patriarkala familjer

Kommun Kvinnors Nätverk, Stockholm
Kontaktperson Azam Qarai
Telefon 08-646 10 70
E-post azam@kvinnonet.org

Ljuspunkten, gruppverksamhet för barn till missbrukare

Kommun Nynäshamn
Kontaktperson Liz Trana
Telefon 08-520 68 000
E-post liz.trana@nynashamn.se

Utveckla arbetet med våldsutsatta kvinnor och deras barn

Kommun Stockholm, Rinkeby
Kontaktperson Lisbeth Oulis
Telefon 08-508 02 340
E-post lisbeth.oulis@rinkeby.stockholm.se

Lägenhetsutredningar

Kommun Stockholm, Spånga-Tensta
Kontaktperson Sara Larsson
Telefon 08-508 03 283
E-post sara.larsson@spanga-tensta.stockholm.se

BUSAM-grupperna, gruppverksamhet för barn som bevittnar våld, barn till missbrukare

Kommun Sundbyberg
Kontaktperson Christina Berends
Telefon 08-706 88 35
E-post christina.berends@sundbyberg.se

Delfinen

Kommun Bryggan Stockholm (ideell förening, verksamheten syftar till att ge stöd och hjälp till barn och ungdomar vars föräldrar är föremål för kriminalvård)
Kontaktperson Camilla Norman
Telefon 08-44 200 98
E-post camilla.norman@bryggan.a.se

VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Barngruppsverksamhet

Kommun Alingsås, socialnämnden
Kontaktperson Kaija Merta
Telefon 0322 – 61 66 76
E-post kaija.merta@alingsas.se

Familjecentral

Kommun Borås, kdn Norrby
Kontaktperson Miriam Johansson
Telefon 033 – 35 36 01
E-post miriam.johansson@boras.se

Barngruppsverksamhet i samverkan med Hela människan

Kommun Falköping, socialnämnden
Kontaktperson Anita Svensson
Telefon 0515 – 853 68
E-post anita.svensson@falkoping.se

OLIV

Kommun Göteborg, sdn Gunnared
Kontaktperson Siv Andersson
Telefon 031 – 332 72 00
E-post siv.andersson@gunnared.goteborg.se

Barngruppsverksamhet LINUS/KULLEN

Kommun Hela människan/RIA Angered
Kontaktperson Henrik Frykberg
Telefon 031 – 330 81 86
E-post henrik.frykberg@svenskakyrkan.nu

Öppenmottagning för ungdomar och deras föräldrar i västra Göteborg (omfattar sex stadsdelsnämnder)

Kommun Göteborg, sdn Hogsbo
Kontaktperson Mats Hedenskog
Telefon 031 – 366 06 16
E-post mats.hedenskog@hogsbo.goteborg.se

Ungdomsteamet Hisingen (omfattar sex stadsdelsnämnder)

Kommun Göteborg, sdn Lundby
Kontaktperson Ingegerd Nilsson
Telefon 031 – 366 75 63
E-post ingeagerd.nilsson@lundby.goteborg.se

Projekt Pappa

Kommun Göteborg, sdn Kortedala
Kontaktperson Karin Johansson
Telefon 031 – 365 37 87
E-post karin.johansson@kortedala.goteborg.se

Utbildning i Källanmetoden

Kommun Göteborg, sdn Linnéstaden
Kontaktperson Irene Bagge
Telefon 031 – 365 80 00
E-post irene.bagge@linnestaden.goteborg.se

Öppenvårdsprojekt för unga missbrukare

Kommun Göteborg, sdn Linnéstaden
Kontaktperson Jolanta Andersén
Telefon 031 – 365 80 00
E-post jolanta.andersen@linnestaden.goteborg.se

Barn som bevittnar våld

Kommun Göteborg, kommunstyrelsen/sdn Lundby
Kontaktperson Marianne Bernhardt
Telefon 031 – 61 11 85
E-post marianne.bernhardt@stadshuset.goteborg.se

Samordnare för BIM-verksamhet (barn i missbruksmiljö)

Kommun Härryda, kommunstyrelsen
Kontaktperson Barbro Rohdin
Telefon 031 – 338 02 65
E-post barbro.rohdin@harryda.se

Familjerätt – Utväg

Kommun Kommunförbundet Skaraborg
Kontaktperson Ann Wolmar
Telefon 0500 – 49 53 57
E-post wolmar.utvag@telia.com

Tonårsgrupper – Utväg

Kommun Kommunförbundet Skaraborg
Kontaktperson Anna Nordberg
Telefon 0500 – 49 53 58
E-post nordberg.utvag@telia.com

Ryggsäcken

Kommun Lerum, socialnämnden
Kontaktperson Anette Johannesson
Telefon 0302 – 52 14 17
E-post anette.johannesson@lerum.se

BISS – Barn i behov av särskilt stöd

Kommun Lerum, socialnämnden
Kontaktperson Anette Johannesson
Telefon 0302 – 52 14 17
E-post anette.johannesson@lerum.se

Rådgivningscentrum

Kommun Lidköping, socialnämnden
Kontaktperson Krister Svensson, Lillemor Karlsson
Telefon 0510 - 770000
E-post krister.svensson@lidkoping.se
lillemor.karlsson@delagardie.lidkoping.se

Projekt Charlie

Kommun Lilla Edet, hälsorådet
Kontaktperson Anne-Lie Lindgren
Telefon 0520 – 65 95 15
E-post anne-lie.lindgren@lillaedet.se

Kvinnor och barn i föräldrarummet

Kommun Sahlgrenska universitetssjukhuset och Göteborg, sdn Bergsjön
Kontaktperson Marie-Louise Litzén, Laine Andreasson
Telefon 031 – 343 66 00, 031 – 365 22 09

Locus-projektet

Kommun Skövde, socialnämnden
Kontaktperson Peter Alfth
Telefon 0500 – 46 83 57
E-post peter.alfth@skovde.se

Familjerådgivningens utåtriktade verksamhet i Skövde

Kommun Skövde, socialnämnden
Kontaktperson Benita Haals-Stiernstedt
Telefon 0500 – 46 83 63
E-post benita.haals-stiernstedt@skovde.se

Träffpunkten (Hedalens unga)

Kommun Sotenäs, omsorgsnämnden
Kontaktperson Kerstin Mattsson
Telefon 0523 – 552 35
E-post hedalens.unga@sotenas.se

LINUS & LINA. Hela människan i Sotenäs.

Kommun Sotenäs, omsorgsnämnden
Kontaktperson Kristofer Dalby
Telefon 070 – 209 67 69
E-post linuslina@svenskakyrkan.nu

Pelikanens tonårsverksamhet

Kommun Stenungsund, beställarförbundet 4 S
Kontaktperson Evamaria Hallberg
Telefon 0303 – 680 00
E-post evamaria.hallberg@stenungsund.se

Fallskärmen

Kommun Tibro, socialnämnden
Kontaktperson Elisabeth Olsson
Telefon 0504 – 183 02
E-post elisabeth.olsson@tibro.se

Höviksnäsprojektet

Kommun Tjörn, socialnämnden
Kontaktperson Joakim Ulmefors
Telefon 0304 – 60 10 00
E-post joakim.ulmefors@tjorn.se

Charlie-projektet

Kommun Töreboda, socialnämnden
Kommun Cecilia Michael, Kenny Andersson
Telefon 0506 – 181 30
E-post cecilia.michael@toreboda.se
kenny.andersson@toreboda.se

MINIFRID

Kommun Uddevalla, socialnämnden
Kontaktperson Eva Annerås, Britt-Marie Schill
Telefon 0522 – 69 60 00, 0522 – 923 23
E-post eva.anneras@uddevalla.se
britt-marie.schill@vgregion.se

Musslan

Kommun Uddevalla, socialnämnden
Kontaktperson Dagny Ranniger, Anna Reimers
Telefon 0522 – 928 71, 0522 – 69 60 00
E-post dagny.ranniger@vgregion.se
anna.reimers@uddevalla.se

Musslan

Kommun Ulricehamn, vård- och omsorgs-
nämnden
Kontaktperson Klas Olofsson
Telefon 0321 – 270 00
E-post klas.olofsson@ulricehamn.se

Jämlikare hälsa för barn till drogberoende föräldrar

Kommun Vara, socialnämnden tillsammans med
Essunga, Grästorp, Götene, Lidköping
och Skara
Kontaktperson Carina Fransson-Lund
Telefon 0512 – 312 51
E-post carina.fransson.lund@vara.se

Föräldrakraft

Kommun Borås, kdn Fristad
Kontaktperson Gull-Britt Byhlin
Telefon 033 35 87 61
E-post gull-britt.byhlin@boras.se

Familjecentral

Kommun Gullspång, kommunstyrelsen
Kontaktperson folkhälsoplanerare Eva Thimfors
Telefon 0551 36 195
E-post eva.thimfors@itskar.se

Projekt VM-barn, (Våldsmiljö-Barn)

Kommun Herrljunga, socialnämnden
Kontaktperson Susanne Johannesson
Telefon 0513 – 171 42
E-post susanne.johannesson@
admin.herrljunga.se

BIM-grupper

Kommun Härryda, kommunstyrelsen
Kontaktperson Barbro Rohdin
Telefon 031 – 338 02 65
E-post barbro.rohdin@harryda.se

Barn till missbrukare

Kommun Lysekil, socialnämnden
Kontaktperson Marie Westerlind
Telefon 0523 – 191 60
E-post marie.westerlind@lysekil.se

Mariestads Familjecentral

Kommun Mariestad, socialnämnden
Kontaktperson Catharina Andersson
Telefon 0501 – 633 45
E-post catharina.andersson@mariestad.se

Barngruppsverksamhet

Kommun Partille, socialnämnden
Kontaktperson Peter Nilsson
Telefon 031 – 792 16 62
E-post peter.nilsson@partille.se

Kvinnogrupp

Kommun Tranemo, bildningsnämnden
Kontaktperson Margareta Klug, Eija Qvist
Telefon 0703- 790 111
E-post ifo@tranemo.se

Barn i familjer där det förekommer våld – Familjerättens arbete

Kommun Projekt Utväg i Södra Älvsborg
Kontaktperson Helen Jönsson
Telefon 033 – 10 35 94
E-post jonsson.utvag@telia.com

LINUS

Kommun Hela människan/RIA i Vårgårda
Kontaktperson Maj-Britt Broberg, Lilian Karlsson
Telefon 0322 – 62 50 08, 0322 – 62 90 56
E-post ria.vgda@swipnet.se

Två andra dygn – läger sommaren 2003

Kommun Öckerö, socialnämnden
Kontaktperson Britt Berggren
Telefon 031 – 97 64 58
E-post britt.berggren@ockero.se

www.alkoholkommitten.se
– för mer information och stöd i arbetet

På alkoholkommitténs webb-plats finns mycket information att hämta för alla som arbetar med alkoholfrågor. Den som arbetar med förebyggande arbete kan till exempel hitta inspiration och idéer. Man kan också ladda hem material.

Kunskapscentra som förmedlar kunskap och ger stöd

I storstäderna finns centra av olika slag som arbetar med att sprida kunskap om och metoder för det alkohol- och drogförebyggande arbetet. Här presenteras de kortfattat. Mer information finns på respektive verksamhets webb-platser.

Skåne län

- **Cerum.** Förmedlar kunskap och är konsultativt stöd till kommunerna. Arrangerar konferenser och seminarier. Erbjuder utbildning. Cerum är ett nystartat samarbete mellan Region Skåne, Lunds Universitet, Länsstyrelsen i Skåne län, Kommunförbundet i Skåne samt Malmö Stad.

www.cerum.nu

Stockholms län

- **CADP** (Centrum för Alkohol- och Drogprevention). Arbetar med stöd till lokalt förebyggande arbete, utvärdering, epidemiologisk bevakning och forskning. Har också till uppgift att stödja drog-samordnarna i länets kommuner. Ingår i Stockholms läns landsting.

www.sll.se

- **Precens** (Preventionscentrum i Stockholm). Arbetar med metodutveckling och erfarenhetsutbyte i Stockholms stads stadsdelar. Gör insatser gentemot media och servar stadsdelarna med en skolenkät. Stöd till stadens drogsamordnare.

www.sot.stockholm.se/precens

- **STAD-projektet** (Stockholm förebygger Alkohol- och Drogproblem). Utvecklar program för ansvarsfull alkoholserving på restauranger, utvecklar föräldraprogram och ska implementera det alkoholförebyggande arbetet i primärvården. Ett samarbete mellan Stockholms stad och landsting.

www.stad.org

Västra Götalands län

- **Kunskapskällar'n.** Göteborgs stads informationscentrum för alkohol- och narkotikafrågor. Samlar information och erbjuder utbildningar, seminarier och tillhandahåller aktuellt informationsmaterial och rapporter. Tar emot besök från högstadiet och uppåt.

www.kunskapskallarn.goteborg.se

Stockholm, Göteborg och Malmö mobiliserar mot narkotika

Regeringen har utsett en nationell narkotikasamordnare, Björn Fries, som har till uppgift att genomföra och följa upp den nationella handlingsplanen mot narkotika. Detta arbete sker inom ramen för *Mobilisering mot narkotika*.

Eftersom det är i storstäderna som drogtrender ofta startar och tillgången på droger är förhållandevis stor där, genomför Mobilisering mot narkotika särskilda insatser i dessa tre städer i samarbete med Stockholms, Göteborgs och Malmö stad.

Länsstyrelserna i Stockholm, Västra Götaland och Skåne län deltar aktivt i och följer arbetet i storstäderna tillsammans med Mobilisering mot narko-

tika. Det är en del av länsstyrelsernas uppföljnings- och utvecklingsansvar. Arbetet sker inom fyra prioriterade områden:

- 1 Skolan
- 2 Riskmiljöer som krog- och nöjesmiljöer samt stöd till unga i riskzonen.
- 3 Nya stöd och behandlingsinsatser för unga missbrukare.
- 4 Vård och stödinsatser för etablerade missbrukare.

Målsättningen för satsningen är att:

- fler unga skall säga nej till att pröva narkotika.
- det experimentella missbruket och missbruk av narkotika i rekreativsyfte ska minska.
- upprätthålla en negativ inställning till narkotika bland i första hand barn, ungdomar och unga vuxna.
- fler ska få stöd och behandling för att leva fritt från narkotika,
- tillgången på narkotika ska minska i skol-, krog och nöjesmiljön.

Vill du veta mer:

www.mobilisera.nu

Vi vill sprida de goda exemplen!

Länsstyrelserna har genom den nationella handlingsplanen för att förebygga alkoholskador och handlingsplanen mot narkotika fått ett ökat utvecklingsansvar i länen.

En viktig del i länsstyrelsernas arbete är att förmedla kunskap om kvalitativt bra *Förebyggande insatser* och *Tidiga insatser* för barn i Skåne, Stockholms och Västra Götalands län.

Vår förhoppning är att denna katalog skall sprida goda exempel, underlätta kontakter mellan kommuner och inspirera till en fortsatt utveckling av det alkohol- och narkotikaförebyggande arbetet. De goda exemplen har en stor spännvidd och kan därför också vara av intresse för övriga länsstyrelser och kommuner.

Eva Carlström
Socialdirektör
Länsstyrelsen i
Skåne län

Britta Ringnér Hedberg
Socialdirektör
Länsstyrelsen i
Stockholms län

Bengt Andersson
Socialdirektör
Länsstyrelsen i
Västra Götalands län

LÄNSSTYRELSEN
I SKÅNE LÄN

Sociala funktionen
Kungsgatan 13, 205 15 MALMÖ
Tel: 040 – 25 20 00
Fax: 040 – 25 21 10
Webbplats: www.m.lst.se
ISSN 1402-3393
Rapport nr 2003:58

LÄNSSTYRELSEN
I STOCKHOLMS LÄN

Socialenheten
Hantverkargatan 29, Box 22067, 104 22 STOCKHOLM
Tel: 08 – 785 40 00
Fax: 08 – 785 40 01
Webbplats: www.ab.lst.se
ISSN 91-7281-111-0

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALAND

Socialenheten
Södra Hamngatan 3, 403 40 GÖTEBORG
Tel: 031 – 60 50 00
Fax: 031 – 60 51 41
Webbplats: www.o.lst.se
ISSN 1403-168X
Rapport nr 2003:47